Simona INDREICA

EDUCAȚIE ICĂ
ŞI METODICĂ

2008 – 2009

Anul III, sem. 2

REPROGRAFIA UNIVERSITĂŢII “TRANSILVANIA” DIN BRAŞOV

Ministerul Educaţiei şi Cercetării

Proiectul pentru Învăţământul Rural

PEDAGOGIA ÎNVĂŢĂMÂNTULUI PRIMAR ŞI PREŞCOLAR

Educaţia plastică şi didactica educaţiei plastice în învăţământul primar şi preşcolar

Maria CRISTEA

2007

Cuprins

PROGRAMA DE STUDIU I D

Autor – Prof. Maria Cristea

Modulul: Educaţia plastică şi didactica educaţiei plastice în învăţământul primar şi preşcolar

I. Notă de prezentare

Acest curs se adresează studenţilor, ca viitori învăţători şi educatoare care, pe lângă alte discipline de studiu, vor preda şi educaţie plastica.

Programa propune o îmbinare intre conţinuturile specifice disciplinei, metodica predării şi cunoaşterea documentelor curriculare. De asemenea pune la dispoziţia viitorilor învăţători, un cadru flexibil de organizare a activităţii didactice, a integrării conţinuturilor în raport cu particularităţile de vârsta ale şcolarilor şi preşcolarilor.

Formarea competentelor generale şi specifice presupune însuşirea terminologiei de specialitate , înţelegerea ei , aprecierea autenticului din arta plastica şi creaţia populara , precum şi utilizarea unor metode didactice specifice în activitatea de predare, prin care sa se dezvolte creativitatea.

Cunoaşterea modului în care se elaborează documentele curriculare face ca învăţătorul şi educatoarea să aibă o imagine de ansamblu bine conturata asupra întregului proces didactic .

Competentele pe care trebuie sa le demonstreze studenţii sunt în concordanta cu tematica propusa în aceasta programa şi cu programele şcolare actuale.

Educaţia plastica, prin natura ei definita de creativitate, poate sa aibă demersuri didactice personalizate ce da posibilitatea cadrului didactic de a lua decizii asupra modalităţilor pe care le considera optime în dezvoltarea unui învăţământ modern.

Prin testele de autoevaluare şi lucrările de evaluare, studenţii au posibilitatea de a realiza portofolii care ii va ajuta în activitatea didactica cu şcolarii şi preşcolarii.

II. Competenţe

- Familiarizarea studenţilor cu elementele limbajului plastic;
- Însuşirea unei terminologii specifice domeniului plastic;
- Utilizarea elementelor de limbaj plastic în scopul obţinerii unor compoziţii plastice , unitare şi expresive;
- Identificarea caracteristicilor desenului infantil;
- Analizarea unor lucrări de arta după o schema data;
- Receptarea intr-o maniera personala a mesajului dintr-o lucrare de arta;
- Dezvoltarea capacităţii de a înţelege şi a aprecia frumosul din arta;
- Dezvoltarea capacităţii de a construi un demers didactic cu o anumita tema plastica prin care sa se stimuleze comportamentul creativ al şcolarilor şi preşcolarilor;
- Conştientizarea rolului pe care îl are educaţia plastica predata în şcoală şi grădiniţă,
- in modelarea personalităţii şcolarilor şi preşcolarilor.

III. Conţinutul tematic

1. Obiectivele generale ale educaţiei plastice;
2. Elementele limbajului plastic;
    - 2.1 Punctul plastic
    - 2.2 Linia
    - 2.3 Forma
    - 2.4 Pata de culoare
3. Culoarea
    - 3.1 Culori spectrale şi pigmentare
    - 3.2 Nonculori
    - 3.3 Amestecul fizic al culorilor şi nonculorilor
    - 3.4 Contraste cromatice
4. Compoziţia
    - 4.1 Compoziţia plastica
    - 4.2 Compoziţia decorative
5. Metode didactice şi mijloace de învăţământ
6. Evaluarea
    - 6.1 Tipuri de evaluare
    - 6.2 Criterii şi itemi de evaluare
7. Documentele curriculare
    - 7.1 Programele şcolare
    - 7.2 Planificarea calendaristica
    - 7.3 Proiectarea unităţilor de învăţare
    - 7.4 Proiectul de lecţie
8. Creativitatea la preşcolari
    - 8.1Creativitatea
    - 8.2Imaginatia
    - 8.3 Fazele evoluţiei desenului infantil
    - 8.4Caracteristicele desenului infantil

IV. Metode şi instrumente de evaluare

Evaluarea se va realiza prin lucrările de verificare propuse în acest curs(50%)si un colocviu(50%).Colocviul va consta în discuţii libere pe diferite teme:

- elementele de limbaj plastic;
- creativitatea la preşcolari;
- metode didactice şi mijloace de învăţământ;
- tipurile de evaluare;
- documentele curriculare;
- proiectarea didactica.

Studenţii vor prezenta la colocviu şi un portofoliu care va cuprinde10 lucrări de desen şi pictura pe format A4, pentru a demonstra minimum de abilităţi în ceea ce priveşte realizarea unor forme plastice sau a unor compoziţii cu ajutorul elementelor de limbaj plastic .

Bibliografie selectivă

Curriculum Naţional. Programe şcolare MEN/CNC, Ed. Cicero, Bucureşti1999

Descriptori de performanta pentru învăţământul primar, SNEE/CNC, Bucureşti, 2000

Ghid de evaluare şi examinare SNEE, Bucuresti,2001

Ghid metodologic, MEC /CNC, Bucureşti, 2001

Achitei Gh. – Frumosul de dincolo de arta, Ed.Meridiane,Bucuresti,1988
Argintescu A.- Expresivitate, valoare şi mesaj plastic, Ed. Meridiane, Bucureşti, 1973
Barzea C. – Reforma învăţământului, Bucureşti, 1993
Cerghit I. – perfecţionarea lecţiei în şcoală, E.D.P, Bucureşti, 1995
Cerghit I., Radu T. – Didactica, EDP, Bucuresti1995
Cerghit I. – Metode de învăţământ, EDP, Bucuresti,1980
Constantin P. – Culoare, artă, ambient, Ed. Meridiane, Bucureşti,1979
Cristea M. – Ghid metodic de educaţie plastică, Ed. Petrion, Bucureşti,1990
Demetrescu C. – Culoare, suflet şi retină, Ed. Meridiane, Bucureşti,1965
Itten I. – Arta culorii, Biblioteca Academiei romane
Iucu R. – Instruirea şcolară, Ed. Polirom, Iaşi, 2001
Golu M. – Culoare şi comportament, Craiova 1974
Ionescu M. – Strategii de predare şi învăţare, Ed. Ştiinţifică,Bucureşti1992
Jinga I. – Învăţarea eficientă, Ed. Alidin, Bucureşti1999
Manolescu M. – Evaluare şcolară, Bucureşti2002
Mihăilescu D. – Limbajul culorilor şi formelor, Ed. Ştiinţifică, Bucureşti,1980
Neacşu I. – Instruire şi învăţare – Ed. Ştiinţifică, Bucureşti, 1990
Noveanu E. – Probleme de tehnologie didactica, Bucuresti1977
Potolea D. – Structuri, strategii, performante în învăţământ, Ed. Academiei, Bucureşti,1981
Pleşu A. – Calatori în lumea formelor, Ed. Meridiane, Bucureşti1977
Preda V. – Abordarea obiectivelor procesului didactic, Cluj Napoca, 1981
Radu I.T. – Evaluare în procesul didactic, EDP, Bucuresti2000
Stoica A. – Ghid de evaluare pentru învăţământul primar, Bucureşti1999
Şchiopu U. – Psihologia copilului, EDP., Bucuresti,1983
Tonitza N. – Scrieri despre artă, Ed. Meridiane, Bucureşti 1962
Vaideanu G. – Cultura estetică în şcoală, EDP, Bucureşti1967

Dicţionare

Dicţionar de artă, Ed. Meridiane, Bucureşti,1995
Dicţionar de artă, Ed. Sigma, Bucureşti1993

NOTA

Lucrările recomandate vor fi parcurse selectiv, cu accent pe conţinuturile indicate în acest curs.

INTRODUCERE

Arta este modalitatea prin care se realizează relaţia estetică dintre om si realitate ea îndeplinind funcţia de cunoaştere şi de

Parcurgând acest modul, veţi descoperi ca arta plastica are menirea de a trezi potentele creatoare în fiecare dintre noi. Veţi înţelege, de asemenea, ca realizând o imagine artistica, te reprezinţi pe tine, modul tău de a vedea şi simţi lumea.

Ca educator de arta, ai posibilitatea de a-i determina pe şcolari şi preşcolari să exprime cu ajutorul elementelor de limbaj plastic, trăiri şi sentimente proprii.

Educaţia artistica plastica este o componenta a educaţiei estetice, care consta în formarea aptitudinii de a percepe, judeca, şi crea frumosul în arta şi prin arta.

O judecata estetica obiectiva în fata operei de arta presupune cunoaşterea conţinuturilor teoretice ale disciplinei şi metodica predării ei de către învăţători şi educatoare. Aceştia trebuie să faciliteze dezvoltarea gândirii creatoare, a sensibilităţii şi gustului estetic. Contactul cu opera de arta nu poate fi imediat, ci mediat, mijlocit treptat de către învăţător şi educatoare.

Acest modul are doua segmente : problematica teoretică a disciplinei şi probleme de metodică a predării specifică disciplinei educaţie plastică.

Ilustrarea primei părţi în care unităţile de învăţare se referă la temele plastice prevăzute de programe a fost necesara deoarece disciplina aparţine domeniului vizual.

Prin raportare la unităţile de învăţare, competenţele urmărite sunt :

- familiarizarea cu elementele limbajului plastic ;
- însuşirea grupelor de culori ;
- recunoaşterea modalităţilor de organizare compoziţională ;
- analiza unei imagini de arta ;
- utilizarea corecta a metodelor didactice ;
- cunoaşterea caracteristicilor desenului preşcolarilor;
- cunoaşterea tipurilor de evaluare;
- elaborarea diferitelor tipuri de itemi;
- întocmirea corectă a documentelor curriculare;
- elaborarea proiectului didactic.

Conţinuturile fiecărei unităţi de învăţare au fost structurate pe teme plastice elaborate într-o terminologie de specialitate accesibilă, au fost explicate şi exemplificate cu lucrări ale elevilor şi lucrări din patrimonial artistic.

Testele de autoevaluare şi lucrările de evaluare conţin cerinţe care ajută la consolidarea problematicii plastice. Analiza imaginilor de arta se impune deoarece prin acest exerciţiu se fixează noţiunile parcurse în modul, îi ajută pe studenţi la descifrarea imaginii de artă şi asigură acestui curs o valoare practică.

Lucrările de verificare de tipul “analiza imaginii artistice” sub forma unui eseu solicită studenţilor raportarea noţiunilor teoretice însuşite la descifrarea înţelesurilor unei opere de artă într-o manieră personală.

Lucrările de verificare se găsesc la sfârşitul unităţilor de învăţare (vezi pag. 19, 46, 84, 101) . Acestea se vor rezolva conform cerinţelor şi se vor transmite tutorelui pe suport de hârtie (coli de scris format A4). Pentru fiecare lucrare s-au elaborat criterii de evaluare-notare.

Testele de autoevaluare au fost inserate frecvent în unităţile de învăţare iar rezolvările se găsesc la sfârşitul modulului (p.102,103,104).

Evaluarea finală se va realiza din lucrările de verificare (pondere de 50%) şi un colocviu (pondere de 50%).

Dacă studentul nu reuşeşte să obţină punctajul stabilit pentru fiecare lucrare de verificare, se recomandă : studierea cu atenţie a capitolelor indicate, parcurgerea selectivă a bibliografiei propuse şi reanalizarea imaginilor artistice.

Atenţie !

Opera de artă se dezvăluie în complexitatea şi profunzimea ei doar celui ce a învăţat să o înţeleagă, să o interpreteze şi să-i descifreze mesajul.

Lucrare realizata de elev

Unitatea de învăţare nr. 1:

ELEMENTE DE LIMBAJ PLASTIC

Cuprins

1.1. Obiectivele unităţii de învăţare

La sfârşitul unităţii de învăţare, studenţii vor fi capabili:

- **să recunoască elementele limbajului plastic în imagini artistice; să identifice dif**
- **să utilizeze în mod creativ elementele de limbaj plastic pentru a realiza compozi**
- **să analizeze lucrări de artă plastică, identificând mesajul lor artistic**
-

*,, Arta îl formează pe om, învăţându–l să –şi lărgească orizontul…îl educă pentru a deveni o fiinţă cu adevărat umană” (*Fischer, Ernest, Necesitatea artei , p.230)

1.2. Punctul plastic

Formele punctul

Punctul plastic este o formă plană sau spaţială ale cărei dimensiuni sunt reduse în raport cu suprafaţa sau spaţial în care se află.

Să devină ,, plastic" punctul trebuie transfigurat pentru a putea transmite idei şi sentimente. El se poate constitui în forme abstracte sau figurative.

Punctul plastic are diferite forme:

- pete obţinute prin atingerea suprafeţei cu un instrument de lucru, prin stropire sau prin alte procedee;
- forme geometrice diverse (triunghi, cerc, pătrat)
- forme abstracte;
- forme inspirate din natură (frunze, flori, insecte etc.)

Rolul punctului plastic într-o

După scopul în care este utilizat punctul poate fi:

- cu rol de construcţie (construieşte forma, acoperă suprafaţa ca în arta neoimpresionistă)
- cu rol de expresie (exprimă, sugerează ,,flori pe câmp", ,,stele pe cer", ,,spectatori", ,,fructe", ,,flori" etc.)
- cu rol decorativ (decorează, ornamentează)

Putem spune că punctul plastic poate avea rol în sine ca semn plastic, rol secundar, subordonat unei forme (pointillism, mozaic, colaj etc.) şi rolul de a înfrumuseţa alături de alte elemente de limbaj, unele suprafeţe decorative.

Efecte cu caracter expresiv:

Într-o compoziţie plastică, cu ajutorul punctului se pot obţine unele efecte cu caracter expresiv determinate de mărime, culoare, poziţie:

- puncte de mărimi diferite pot da impresia de spaţiu (mare – aproape, mic - departe)
- puncte realizate în culori calde sau reci (cald – aproape, rece – departe)
- puncte realizate în culori deschise sau închise (deschis – uşor, închis – greu)

Joan Miro - Compoziţie

Punctul se poate integra suprafeţei în mod armonios sau contrastant. Mărimea punctului este corelată implicit şi cu efectul de distanţă, efectul de sugerare a spaţiului prin modificarea dimensiunilor: punctele mărite sugerează apropierea, iar cele micşorate depărtarea.

Efectul de spaţialitate al punctelor poate fi mărit prin realizarea contrastului cald – rece. Pentru a obţine acest efect se vor asocia puncte mici cu cromatica rece şi cele mari cu cea caldă.

Caracterul decorative al punctului obţinut prin aplicarea

Efectul greu – uşor al punctelor are la bază legătura senzorială dintre: alb = deschis, sus, uşor şi negru = închis, jos, greu.

Pentru obţinerea unor efecte decorative, punctele se pot grupa în diferite poziţii:

- şiruri de puncte orizontale, verticale sau oblice cu alternanţă sau repetare de mărime sau culoare;
- şiruri de puncte cu aceeaşi mărime doar de culori diferite;
- şiruri de puncte în direcţii diferite

Motivele decorative obţinute prin repetare, alternanţă, simetrie cu ajutorul punctului şi a altor elemente geometrice sunt de mare efect în ornamentaţie.

Tema plastica ,,punctul"

Aplicaţii practice pentru

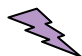
- Acoperiţi suprafeţele unor forme cu ajutorul punctelor de diferite culori, nuanţe sau tonuri (frunze, flori, forme geometrice)
- Reprezentaţi cu ajutorul punctelor de mărimi şi culori diferite frunzele sau florile din coroana unui pom, spectatorii din tribune, stelele de pe cer, covorul frunzelor de toamna etc.
- Realizaţi o compoziţie în care să folosiţi punctul cu rol decorativ, prin împărţirea suprafeţei de lucru în forme geometrice, aplicând apoi puncte de culori diferite ordonate după relaţiile mare – mic, aglomerat – aerat, cald – rece etc.
- Decoraţi un vas popular cu motive decorative obţinute cu ajutorul punctului organizat după principiile artei decorative.
- Realizaţi un proiect pentru un covor popular decorând cu motive obţinute prin alternanţa de culoare şi mărime.
- Confecţionaţi un semn de carte din carton şi decoraţi suprafaţa lui cu ornamente geometrice.
- Decoraţi cu motive populare obţinute din linii şi puncte o suprafaţă care să sugereze un covor popular.

1.3. Test de autoevaluare 1

Evidenţiati următoarele aspecte ale punctului plastic:

- **modalităţile de obţinere a punctului plastic**
- **rolul punctului plastic într-o compoziţie**
- **posibilitatea de obţinere a unor efecte plastice într-o compoziţie**

Răspunsul va putea fi încadrat în spaţiul rezervat în continuare

Verificaţi-vă, consultând răspunsurile de la pag. 88-90.

1.4. Linia – element al limbajului plastic

Linia are potenţiali- tatea de a sugera miscare.

În artele plastice şi decorative, linia constituie una dintre cele mai importante elemente ale limbajului plastic. Practic linia este creata prin deplasarea unui instrument (creion, pix, peniţă, cărbune, pensulă) pe o suprafaţă. Structura, aspectul şi grosimea liniilor sunt determinate de natura instrumentului care o creează.

După formă, aspect şi lungime liniile pot fi: drepte, frânte, întrerupte, curbe, şerpuite, spiralate, scurte, lungi, în duc continuu, subţiri, groase, modulate.

După poziţia pe o suprafaţă, liniile pot fi: orizontale, verticale, oblice.

După scopul în care sunt utilizate, liniile pot fi:

- cu rol de construcţie (conturează sau acoperă creând forme şi volume)
- cu rol de expresie, de semn plastic (sugerează elemente din natură, mişcare, exprimă o stare sufletească etc.)
- cu rol decorativ (creează motive decorative care ornamentează spaţiile cu caracter decorativ) după principiile: alternanţă, repetiţie, simetrie.

Expresivităţi şi semnificaţi

Liniile pot avea expresivităţi şi semnificaţii:

- spaţialitate, când sunt mai groase în primul plan;
- monotonie, când orizontalele se succed într-un ritm lent, odihnitor ;
- dezordine când sunt utilizate liniile oblice întretăiate şi grupate diferit;
- entuziasm şi exuberanta prin linii spiralate;
- mişcare şi dinamism prin oblice şi curbe ferme;
- moliciune prin curbe line;
- echilibru, măreţie, monumentalitate prin verticale.

Patras Eugen, Dans

Expresivitatea liniei este determinata de traiectorie, structura, lungime, grosime, poziţie, valoare, culoare şi ritm. Ea are un rol de sine stătător, poate fi subordonată suprafeţei, poate contura o formă şi poate creea un spaţiu sugestiv încărcat de semnificaţii prin puterea ei de expresie.

Rolul liniei în arta

Cu linii de diferite tipuri se pot obţine motive care decorează suprafeţele unor obiecte. Creatorii populari folosesc linia în decorarea ceramicii, ţesăturilor, costumelor populare, lemnului, etc.

Gruparea şi multiplicarea liniilor, alternarea de grosime, poziţie sau culoare, repetarea sau simetria faţă de o axă, sunt procedee prin care se obţin motive decorative.

Alături de punct, linia îmbogăţeşte expresia artistică a ornamentelor decorative.

Linia şi punctul ca elemente decorative au şi valenţe expresive care alături de ritm, contrast, mişcare, armonie, echilibru etc. constituie mijloace de expresie.

Elevii pot realiza exerciţii de utilizare a liniei în ipostaze diferite, precum şi compoziţii cu subiecte care să-i atragă.

Aplicaţii practice pentru

- Exerciţii de utilizare a liniilor de grosimi, forme şi culori diferite juxtapuse.
- Exerciţii de realizare a liniei în duct continuu în tehnici diferite (pe suport umed, cu ceară, cu carioca)
- Exerciţii de obţinere a unor forme cu ajutorul liniei modulate (gros – subţire)
- Realizaţi compoziţia cu subiectul ,,Valurile mării" utilizând linia curbă în tonalităţi de albastru
- Sugeraţi cu ajutorul liniilor verticale de diferite grosimi blocurile unui oraş
- Realizaţi cu ajutorul diferitelor tipuri de linii crengile din coroana unui pom desfrunzit
- Realizaţi cu ajutorul diferitelor tipuri de linii străzile unui oraş

Lucrare realizata de elev

1.7. Test de autoevaluare

În spaţiile de mai jos realizaţi exerciţii prin trasarea

diferitelor linii (poziţii, grosimi) pentru a obţine

Verificaţi-vă, consultând sugestiile de la pag. 88-90

1.6. Forma

Forma, aspectul exterior, înfăţişarea

Formele întâlnite în natură sunt denumite forme naturale.

Formele create de artist în procesul creaţiei prin diferite procedee, în diferite tehnici de lucru cu ajutorul liniei, punctului şi culorii sunt denumite forme plastice.

In arta plastica, forma are doua ipostaze:

- forma plana;
- forma spaţială.

Forma plana are două dimensiuni :lungime şi lăţime, i se mai spune forma bidimensională şi este specifică picturii şi graficii.

Forma spaţială are trei dimensiuni: lungime lăţime şi înălţime, i se spune forma tridimensională.

Formele spaţiale se pot obţine în sculptură, modelaj, ceramică, origami (arta plierii hârtiei).

Din punct de vedere artistic forma are mai multe accepţii, dintre care cele mai uzuale sunt:

- forma spontana
- forma elaborata

Forma spontană, în pictură se poate obţine accidental sau dirijat prin diferite procedee tehnice cum ar fi: monotipia, dirijarea culorii prin jet de aer sau prin mişcarea suprafeţei de hârtie, prin stropire, prin fuzionare etc.

Forma spontana astfel obţinută poate constitui o lucrare în sine sau poate fi prelucrată prin conturare, adăugire, suprapunerea sau juxtapunerea mai multor forme spontane încât să exprime un subiect.

Prelucrarea şi integrarea formelor spontane în compoziţii expresive şi originale presupune dezvoltarea capacităţii elevilor de a fabula, de a inventa şi de a- şi dezvolta imaginaţia creatoare.

Forma elaborată este obţinută în actul de creaţie , pe baza sugestiilor din natură. Ea are puterea de a comunica idei, sentimente, semnificaţii etc.

Expresivitatea formei elaborate poate fi obţinută prin transfigurarea, metamorfozarea formei observate în natură.

Aplicaţii practice

● Pe un suport lucios (plastic, sticlă, faianţă etc.) se aşează culoare dispusă diferit şi picături de apă. Peste ele se aşează o foaie de hârtie care se presează uşor cu palma. Când se ridică hârtia se observă pe aceasta o anumită formă spontană.

● Pe un suport lucios se desenează forme colorate diferit cu pensula îmbibată în multă culoare. Se aşează deasupra o foaie de hârtie, se presează şi se dirijează uşor cu latul palmei spre lateral, sus şi jos. Se obţine o formă spontană, alta decât cea desenată pe suport.

w Se îndoaie o foaie de hârtie simetric şi se aşează culori numai pe una din jumătăţile ei. Cu cealaltă jumătate se acoperă culoarea, se presează, se dirijează obţinându-se astfel o formă spontană dispusă simetric ce cele două jumătăţi ale foii.

● Se umezeşte o foaie de hârtie cu apă, şi se desenează cu pensula înmuiată în culoare, linii, forme simple, puncte. Se produce fuzionarea culorilor şi astfel iau naştere diferite forme spontane.

1.7. Test de autoevaluare 3

1. **Explicati deosebirea dintre:**
   ● forma naturala si forma plastica
   ● forma spontana si forma elaborata
2. **Desenati forme elaborate (pomi, flori, fluturi, pasari)**

Răspunsul 1 va fi încadrat în spaţiul delimitat de chenar.
Formele elaborate se vor desena în chenarele de la pag. 16

1.

Verificaţi-vă, consultând răspunsurile de la pag. 88-90

2.

Pentru realizarea formelor elaborate, consultaţi imaginile artistice din lucrare.

1.8. Pata de culoare

Pata de culoare ca element al

Ca element al limbajului plastic, pata este urma de culoare aşezată pe un suport de lucru cu instrumente specifice domeniului plastic. Ea poate fi obţinută cu pensula, prin imprimare, stropire, presare etc.

Pata poate fi cromatică (culorile spectrului) sau acromatică (alb, negru sau griuri neutru).

Petele se deosebesc una faţă de alta după formă, mărime, culoare, valoare, intensitate.

Pata cromatica şi acromatica poate fi:

- pata plata (decorativa)
- pata picturala (vibrata)

Pata plată sau decorativă se obţine prin întinderea uniformă a culorii, fără urme vizibile de pensulă.

Aspectul ei uniform poate sugera linişte, calm, stabilitate.

În artele vizuale, se mai numeşte tentă plată şi imprimă lucrărilor un caracter decorativ

Pata picturală se obţine vibrând culoarea prin diferite tehnici.

Prin tratare picturala se urmăreşte redarea cu ajutorul culorilor, a efectelor de lumină şi umbră, de aproape – departe, de materialitate etc.

Pata picturală poate sugera dinamism, tensiune, mişcare etc.

Modalitati de obtinete a petei picturale

Vibrarea unei pete se poate realiza prin:

- fuzionarea culorii
- transparenţa (obţinută prin suprapunerea petelor transparente de culoare)
- nuanţe
- modularea culorii
- monocromie sau ,, ton in ton " (tonurile închise şi deschise ale unei singure culori)
- stropire
- tuşare scurtă
- grizare

Utilizarea petei picturale în realizarea compoziţiilor plastice duce la obţinerea unor armonii cromatice rafinate şi expresive.

Pata de culoare poate fi realizată pe suprafaţa uscată sau umedă. Prin cele doua procedee se obţin diferite expresivităţi plastice.

Pe suport uscat, contururile sunt precise, pe suport umed contururile fuzionează şi pata are un aspect difuz.

Aplicaţii practice (pata plată si pata picturală)

● Se acoperă suprafeţele de lucru cu o culoare întinsă uniform se lasă să se usuce şi apoi se suprapun grafic elemente inspirate din natură.

● Se realizează un fond colorat prin pata picturală obţinută prin tehnica ,, ton in ton "(culoare caldă sau rece) apoi se suprapun grafic elemente geometrice sau elemente inspirate din natură.

● Se realizează o suprafaţă cu pete vibrate cu diferite nuanţe

● Se realizează o compoziţie plastică cu un anumit subiect în care se utilizează pata picturală obţinută prin diferite procedee.

Viorel Mărginean, Peisaj

Piet Mondrian, Copacul gri

1.9. Lucrarea de verificare nr. 1

1. Comentaţi una din cele două imagini prezentate în pagina anterioară şi precizaţi modul în care au fost utilizate elementele limbajului plastic.

Precizări privind redactarea (analiza lucrării)

Comentarea unei lucrari de arta se refera la analiza ei din punct de vedere plastic :

- autor;
- denumirea lucrării;
- elemente de limbaj plastic utilizate…...............................3 p.

Modalitati specifice de exprimare plastica raportate la:

- tipuri de linii (drepte, curbe, orizontale, verticale, oblice, groase, subtiri, de contur, de expresie etc.)…...2 p.
- pete de culoare (vibrate, plate, mixte)…...........................1 p.
- tuse – urme lasate de pensula (spontane, vibrate, oblice, agitate, domoale)..1 p.
- forma plastică (sugestivă, spontană, plană, echilibrată, simetrică, asimetrică etc.)…...2 p.

Se acorda 1 p din oficiu.

TOTAL: 10 p.

Analiza lucrării se va realiza in maxim o pagină.
În încheiere, veţi specifica de ce consideraţi că lucrarea aleasă are o valoare artistică.
Redactarea trebuie să aiba coerenta in exprimare.
Respectati normele ortografice si de punctuatie!
Scrieti lizibil si utilizati o terminologie din domeniul plastic !
Pentru realizarea acestui comentariu revedeti capitolele « Elemente de limbaj plastic » si « Culoarea » , precum si bibliografia indicata.

Criterii de evaluare

1. Identificarea elementelor de limbaj plastic utilizate de pictor…...........................3 p.
2. Tipuri de linii ca elemente ale limbajului plastic...0,5p
3. Precizarea tehnicii prin care s-a realizat pata de culoare…................................2p.
4. Identificarea expresivităţii formei plastice…..2p.
5. Stilul literar de comunicare…...1,5 p.

Bibliografie

● Achitei, Gheorghe – Frumosul dincolo de artă, Editura Meridiane, p.32-41

● Bogdan, Radu – Ion Andreescu, Editura Meridiane, Bucureşti, 1972, p.51-97

● Dima, Alexandru – Scrieri despre artă, Editura Meridiane, Bucureşti, 1971, p.16-44

● Mihăilescu, Dan – Limbajul culorilor şi formelor, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti,1980, p.27-112

Albume de arta :

● Cristea, M şi Cristea, I – Album de artă şcolară, Editura Corint, 2000

● Dragut, V – Viorel Mărginean, Editura Sport şi turism, 1982

● Popescu, M – Ştefan Luchian, Editura Meridiane, 1961

Dicţionare :

● Susala, I – Dicţionar de artă, Bucureşti, Editura Sigma, 1993

● Cios Irina – Dicţionar de artă, Bucureşti, Editura Meridiane, 1995

Lucrările recomandate vor fi parcurse în mod selectiv.

Unitatea de învăţare nr. 2

CULOAREA

Cuprins

2.1. Obiectivele unităţii de învăţare

La sfarsitul unitatii de invatare, studentii vor fi capabili:

- **sa recunoasca in imagini artistice, diferite tipuri de culori;**
- **sa descopere in reproduceri de arta game cromatice;**
- **sa identifice diferite contraste cromatice in lucrari de arta plastica, precum si puterea lor expresiva;**
- **să utilizeze in analiza imaginii artistice, un limbaj adecvat limbajului plastic;**
- **sa realieze compozitii cu teme plastice pe diferite probleme de culoare si subiecte adecvate.**

,,Lumea este colorata ! O lume fără culori n-ar fi numai tristă, ci ar părea moartă. Gândiţi-vă doar la marea deosebire dintre o zi de vară însorită, scăldată de cerul albastru, de flori, frunze şi o zi de toamnă târzie, ploioasă, monotonă, când totul este dominat de cenuşiu sau la trista înfăţişare a naturii ce se pregăteşte de iarnă, există culori, chiar dacă reduse la o gamă. Total lipsit de culoare este numai întunericul absolut. O cat de slaba raza de lumina naşte culori. De lumina depinde existenţa culorilor, lumina este chiar izvorul lor“ (Paul Constantin, Să vorbim despre culori, p.21)

2.2. Culorile spectrale şi pigmentare

Însemnătatea culorii este atestată prin dominaţia ei în ansamblul percepţiilor vizuale, iar omul primeşte aproximativ 90% din totalul informaţiilor despre mediul înconjurător, prin vedere şi numai 10% prin simţuri. Culoarea este deci principalul element prin care aparatul senzorial recepteazӑ semnalele emise de lumea exterioară.

Culoarea este realitatea subiectivă generată de interacţiunea a trei factori: ochiul, lumina şi obiectele.

Culoarea este percepută numai în prezenţa luminii naturale (solare) sau artificiale.

Fizicianul englez Isaac Newton (1642 – 1727) a demonstrat pentru prima dată că lumina este culoare, că lumina solară se descompune în şapte culori atunci când este trecută printr- o prismă de cristal triunghiulară:

Culori spectral e

● Culorile spectrale sunt: roşu, oranj, galben, verde, albastru, indigo şi violet – ROGVIAV. Curcubeul este un fenomen natural în care se poate observa descompunerea luminii solare în cele şapte culori.

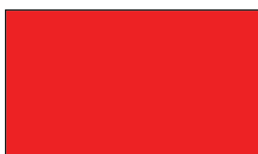
● Culorile pigmentare (vopsele) sunt obţinute pe cale chimică din pulberi colorate combinate cu diferiţi lianţi. În funcţie de liantul folosit sunt vopsele pe bază de apă (acuarele, tempera, grase) şi vopsele pe bază de ulei.

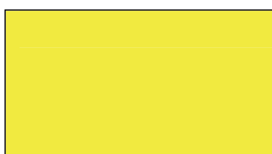
Dintre teoreticienii şi pictorii care s-au ocupat cu studiul culorilor au fost: Otto Runge, Paul Klee şi Johannes Itten.

Clasifica- rea culorilor pigment a- re

Johannes Itten a realizat cercul cromatic al celor 12 culori (3 primare, 3 binare de gradul I si6 binare de gradul II sau terţiare)

- **culorile primare** (R – roşu, G – galben, A – albastru) numite fundamentale sau de bază. Ele nu se pot obţine din combinarea altor culori pigment ci numai pe cale chimică;

- **culorile binare de gradul I (O – oranj, Ve – verde, Vi –** violet) se obţin din amestecul fizic a două culori primare astfel: O = R + G; Ve = A + G; Vi = R + A

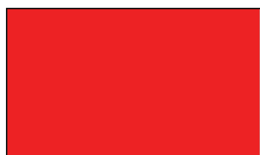

- **culorile binare de gradul II** (terţiare) se obţin din amestecul fizic dintre o culoare primară şi o culoare binară de gradul I astfel :
  G + O = galben – oranj (G.O.)
  R + O = roşu – oranj (R.O.)
  R + Vi = roşu – violet (R.Vi.)
  A + Vi = albastru – violet (A.Ve)
  A + Ve = albastru – verde (A.Ve)
  G + Ve = galben – verde (G.Ve)

Efecte cromatice (culori calde, culori

După efectul pe care îl produc culorile pot fi calde şi reci. În cercul cromatic al lui Johannes Itten se disting în partea dreaptă culorile calde (G, G.o, O. R. v) iar în partea stângă culorile reci (Vi, A.vi, A, A.ve, Ve, G.vi)

● **culori calde** :
- ne dau senzaţia de căldură;
- ne duc cu gândul la soare, foc, vară etc.
- ne ajuta să coloram soarele, focul , vara etc.
- sugerează bucuria, sărbătoarea, exuberanţa etc.
- ne dau impresia de apropiere în spaţiu.

c

- ● **culori reci**
- ne dau senzaţia de rece;
- ne duc cu gândul la răcoarea pădurilor, a apelor, la iarnă etc.
- ne ajută să colorăm iarna, ploaia, înserarea etc.
- sugerează tristeţea, dar şi calmul, liniştea;
- ne dau impresia de depărtare în spaţiu.

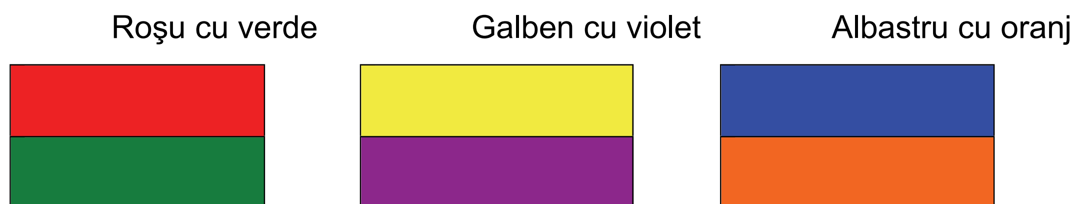
Oranjul este culoarea cea mai caldă deoarece rezultă din amestecul fizic dintre două culori calde (R + G)

Albastrul pur este culoarea cea mai rece deoarece celelalte culori reci conţin şi culori calde (Ve = A + G; Vi = A + R).

Tot în cercul cromatic a lui Johannes Itten se poate observa că fiecărei culori primare îi corespunde, în partea diametral opusă, o culoare binară. Culorile diametral opuse în cercul cromatic se numesc culori complementare.

Perechile de culori complementare sunt:

Roşu cu verde   Galben cu violet   Albastru cu oranj

Caracteristici :
- una este primară iar cealaltă binară;
- una este caldă iar cealaltă este rece;
- din amestecul fizic a două complementare se obţine griul
- alăturate se exaltă reciproc producând un contrast puternic.

Pentru pictor, culoarea si legile utilizării ei reprezintă baza experimentării plastice a unor idei si sentimente in funcţie de personalitatea

Curentele artistice ale secolului al XX lea sunt relevante pentru multiplele posibilitati de a folosi si armoniza culorile.

Fovismul, expresionismul, cubismul, arta abstracta etc sunt exemple, edificatoare in ceea ce priveste tehnicile de lucru si posibilitatile expresive ale culorilor in diferite ipostaze.

Daca fovismul a promovat exaltarea culorii pure, expresionismul a folosit accente violente de culoare in tuse nervoase si tonuri sumbre pentru a reda climatul dramatic, nelinistitor.

2.3. Test de autoevaluare 1

1. Propuneti cate trei subiecte pentru fiecare din temele plastice:

- ► **,,culori binare ``**
- ► **,,culori calde ``**
- ► **,,culori reci ``**
- ► **,,culori complementare``**
- ► **,,contrast cald – rece``**

Raspunsul va putea fi incadrat in spatiul rezervat in continuare.

Verificaţi-vă, consultând răspunsurile de la pag. 88-90

2.4. Nonculorile

Valenţe expresive ale noncu, loril

Albul şi negrul sunt considerate nonculori întrucât ele nu conţin pigmenţi cromatici.

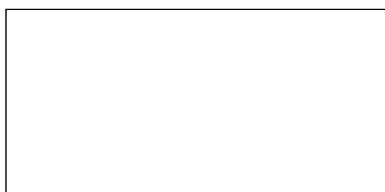
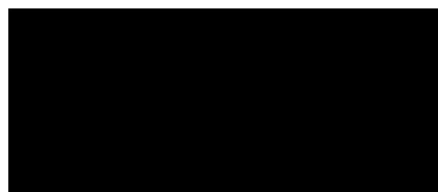
Albul reprezintă lumina iar negrul reprezintă întunericul.

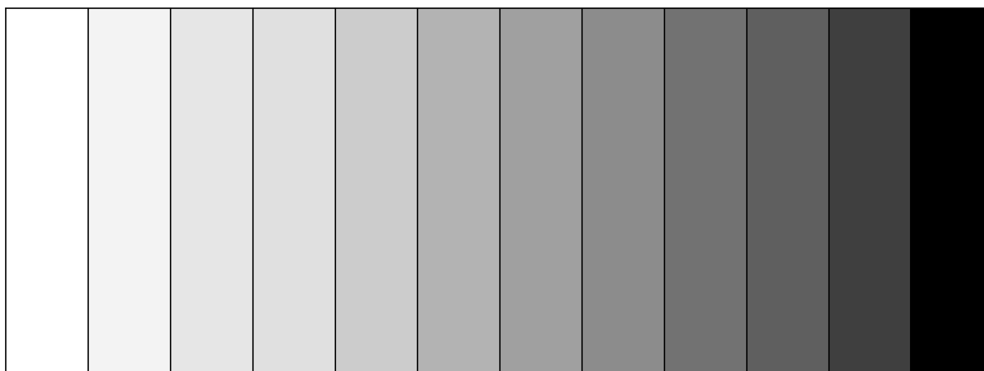
Amestecând fizic, alb şi negru în proporţii diferite se obţin opiniile acromatice sau neutre. Când amestecul cantitativ este progresiv se obţine scara valorică a griului neutru.

Ca pigmenţi acromatici, albul şi negrul au un rol important în deschiderea sau închiderea culorii.

Albul ajută la obţinerea tonurilor deschise ale culorii – degradeuri deschise. Negrul ajuta la obţinerea tonurilor închise ale unei culori – degradeuri închise.

Dacă într-o lucrare se utilizează o singură culoare amestecată fizic cu alb şi negru în cantităţi diferite se obţine tema plastică « monocromia »

DICTIONAR

- acromatic – lipsit de culoare
- monoculoare – alb, negru, gri
- gri neutru – rezultatul amestecului dintre alb si negru
- ton – grad de stralucire a unei culori
- degradarea culorii – modificarea culorii in amestec cu alb

2.5. Amestecul fizic al culorilor şi nonculorilor

Posibilităţi de amestecuri fizice

Amestecul fizic este combinarea materiala dintre culori. Prin acest tip de amestec se pot obţine aproximativ nouă sute de tente distincte pentru retină.

Prin amestecul fizic dintre culori şi nonculori se pot obţine practic nuanţe, tonuri, griuri, degradeuri etc.

Sunt mai multe posibilităţi de amestec fizic :

Amestecul fizic dintre alb şi negru

Prin amestecul fizic dintre alb şi negru se obţine griul neutru. Când cele două nonculori sunt amestecate în cantităţi progresive se obţine scara valorică a girurilor neutre.

Amestecul fizic al culorilor cu alb sau negru

Prin amestecul fizic cu negru, culorile îşi pierd luminozitatea şi se închid.

Prin amestecul unei culori cu alb sau negru se obţin tonurile deschise şi închise, iar când amestecul este progresiv se obţine scara tonală a culorii respective.

Amestecul fizic dintre culori vecine în cercul cromatic

Prin amestecul dintre culorile vecine (semene), una fiind luată în cantitate mai mare se vor obţine diferite nuanţe.

R + O = nuanţe de la roşu la oranj

A + Vi = nuanţe de la albastru la violet

G + Ve = nuanţe de la galben la verde

Amestecul fizic dintre culorile opuse în cercul cromatic a lui Itten (culori complementare)

Din acest amestec de complementare se obţin griurile colorate, iar procedeul se numeşte grizare.

Amestecul fizic dintre o culoare şi griul neutru

Din acest amestec se obţin cele mai rafinate griuri colorate

Aplicaţii practice

- Se structurează suprafaţa foii de hârtie cu ajutorul unor linii orizontale, verticale şi oblice, trasate direct cu pensula. Suprafeţele obţinute, de diferite forme şi mărimi, se vor colora cu griuri neutre obţinute din amestecul fizic dintre alb şi negru luate în cantităţi diferite.

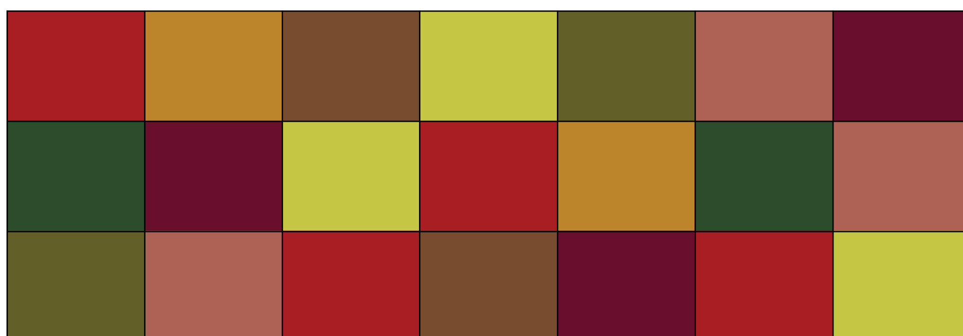
- Se realizează un peisaj utilizând tonurile închise şi deschise ale unei singure culori. Tema plastică va fi « monocromie » iar subiectul va fi stabilit de elev în funcţie de culoarea utilizată şi de ce îi sugerează lucrarea obţinută.

Prin metoda didactică exerciţiu – joc obţineţi griuri colorate utilizând cele două procedee :

- ► amestecul fizic dintre doua complementare şi alb sau negru
- ► amestecul fizic dintre o culoare şi griul neutru

- o Dacă se acoperă toată suprafaţa cu tente de griuri colorate, aceasta poate constitui fondul unei alte teme, cu personaje sau alte elemente inspirate din natură.

Griuri colorate

Atenţie !

Cele mai frumoase griuri colorate rezultă din amestecul fizic dintre culorile complementare plus alb (poate fi folosit şi negrul în cantităţi reduse)

Lucrare realizata de elev

2.6. Test de autoevaluare 2

1. Cum se obţin nuanţele?
(incercuiti litera corespunzatoare variantei corecte)

A. rosu + oranj
B. albastru + galben
C. albastru + violet
D. galben + rosu

2. Cum se obtin tonurile inchise si deschise ale unei culori ?
(inscrieti in spatiul din stanga numerelor de ordine din prima coloana, litera corespunzatoare grupei de culori)

- 1. ton deschis de rosu	A. rosu + negru
- 2. ton inchis de rosu	B. rosu + alb
- 3. ton inchis de albastru	C. albastru + alb
- 4. ton deschis de albastru	D. albastru + negru

3. Ce se obtine din amestecul fizic de alb si negru ?

....
....
....
....

4. Ce se obtine din amestecul fizic de alb si negru luate in cantitati progresive ?

....
....
....
....

5. Ce se obtine din amestecul fizic dintre o culoare si griul neutru ?

....
....
....
....

Atenţie !
Pentru o rezolvare corectă consultaţi capitolul 2 (2.5).
Verificaţi-vă, consultând răspunsurile de la pag. 88-90

2.7. Contraste cromatice

Contrastele cromatice sunt determinate de: stralucire, luminoziate, puritate, intindere ca suprafata, valente

Contrastul presupune existenţa a două elemente opuse : zi – noapte, vară – iarnă, mare – mic, uşor – greu, etc.

Contrastele cromatice sunt determinate de : strălucirea unei culori, cantitatea ei, luminozitatea şi puritatea ei.

Contrastul cromatic se obţine când între culori sunt diferenţe puternice.

Johannes Itten a fundamentat teoria culorilor şi a stabilit şapte contraste cromatice :

1. Contrastul culorilor în sine – se obţine prin juxtapunerea tentelor de culori pure, strălucitoare, de primare şi binare.

Puterea acestui contrast scade cu cât culorile folosite se îndepărtează de culorile primare.

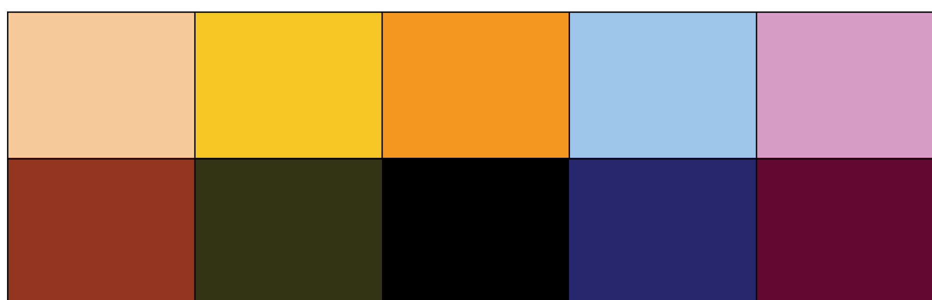
Prezenţa albului şi negrului amplifică expresivitatea acestui contrast deoarece intervin efectele caracteristice de creştere a luminozităţii şi strălucirii culorilor.

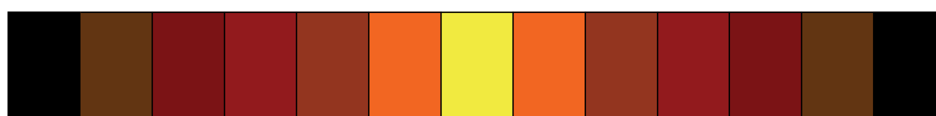
Acest contrast transmite un sentiment de optimism, de bucurie.

2. Contrastul închis – deschis, sau clar – obscur se obţine prin alăturarea unei culori cu valori tonale diferite (luminozităţi diferite).

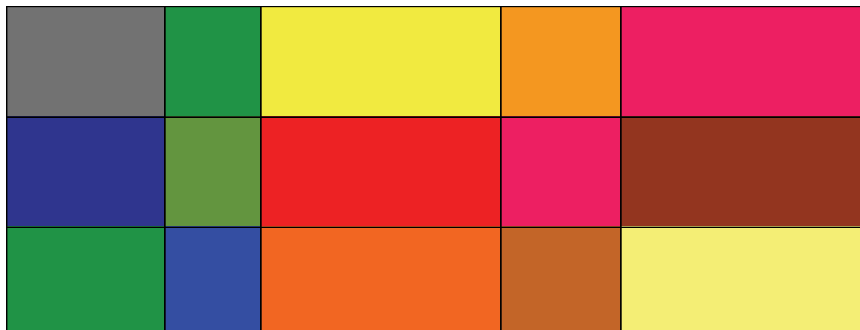
Acest contrast generează unele efecte de uşor – greu şi aproape – departe.

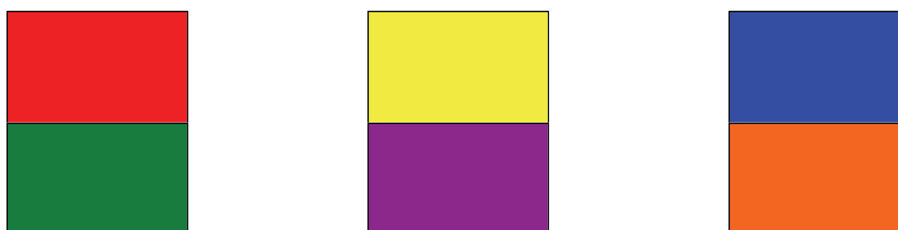

3. Contrastul cald - rece se realizează prin alăturarea culorilor calde şi reci.

Pentru a obţine efectul maxim de cald – rece se juxtapune culoarea cea mai rece (albastrul) cu cea mai caldă (oranjul). Într-o compoziţie culorile calde dau impresia de aproape iar cele reci impresia de departe.

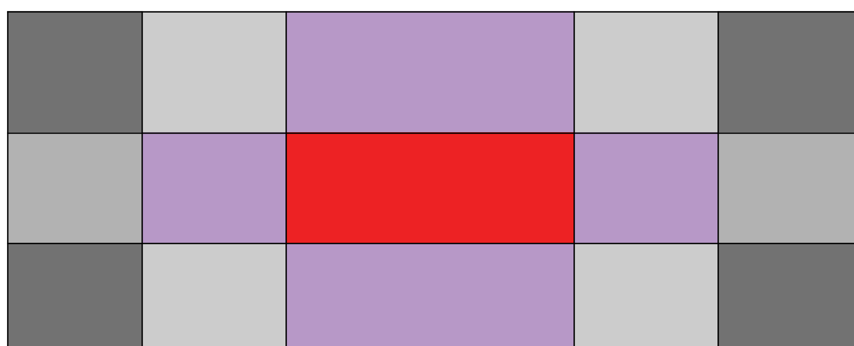

4. Contrastul complementar se obţine prin alăturarea culorilor complementare. Într-o compoziţie plastică se pot dezvolta două sau trei perechi de complementare care prin juxtapunere îşi măresc strălucirea.

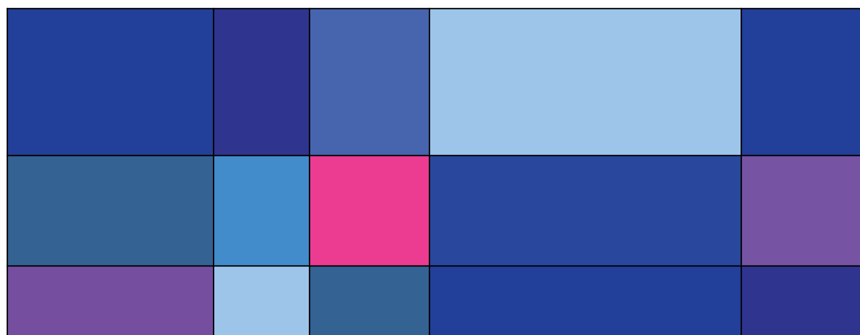

5. Contrastul de calitate rezulta din alăturarea culorilor strălucitoare cu cele stinse, amestecate, tulburate.

Prin calitatea unei culori se înţelege gradul ei de puritate. Acest contrast este cel mai subtil, mai rafinat în contextul unei armonii cromatice.

6. Contrastul de cantitate se referă la raportul de mărime a două sau mai multe suprafeţe colorate. Este contrastul mult – puţin sau de proporţie.

7. Contrastul simultan şi succesiv are la bază legea complementarelor şi se produce atunci când o culoare pură solicită complementara ei.
Dacă complementara lipseşte din context atunci ochiul o produce. Este un efect optic simultan.
Astfel când privim mai mult timp o pată de culoare verde şi apoi închidem ochii aceeaşi pată ne apare în roşu.

Stăpânirea contrastelor in creaţia

Nu se poate vorbi de armonizare cromatică fără să te raportezi la contraste cromatice pentru că armonia nu înseamnă anihilarea contrastelor ci acordarea lor.

Pentru a crea acel echilibru armonic, pe care îl presupune orice lucrare de artă autentică este necesară stăpânirea cu pricepere cu tehnică a contrastelor cromatice

Aplicaţii practice pentru

- În tehnica colajului, se vor tăia forme diferite din hârtie colorată (roşu, galben, albastru) şi se vor lipi pe o suprafaţă pentru a realiza tema plastică « contrastul culorilor în sine ». Lucrarea poate fi un proiect pentru vitraliu.
- suprafaţa de hârtie se împarte în suprafeţe mai mici cu ajutorul unei linii trasată cu negru. Suprafeţele obţinute se colorează cu roşu galben şi albastru obţinându-se astfel contrastul culorilor în sine.
- Se realizează un fond din diferite nuanţe şi tonuri de albastru apoi se pictează deasupra peştişori de acvariu în culori calde pentru a se obţine un contrast cald – rece.
- Se obţine un fond din tonuri de albastru peste care se lipesc forme diferite colorate în culori calde (tehnica colajului) şi se obţine contrastul cald – rece.

- Realizaţi pe suprafaţa foii de hârtie un element inspirat din natura (pom, floare, casa, personaj, animal0 colorat în culori cat mai strălucitoare iar celelalte elemente şi fondul lucrării vor fi colorate în tonuri sau griuri colorate. Veţi observa ca strălucirea culorilor creste când sunt înconjurate de amestecuri cromatice.

- Realizaţi un peisaj de vara în care formele plastice vor fi colorate în nuanţe şi tonuri de verde iar fondul lucrării în nuanţele şi tonurile altor culori.

- Realizaţi o compoziţie nonfigurativa utilizând o dominanta de roşu. Stabiliţi pentru compoziţia plastică obţinută un subiect.

- Decupaţi din hârtii colorate în culorile complementare, triunghiuri de mărimi diferite şi lipiţi-le pe un fond de gri neutru. Veţi obţine contrastul culorilor complementare.

- Realizaţi subiectul « inserare » utilizând perechea de complementare oranj – albastru cu tonurile şi nuanţele provenite din aceste culori.

- Realizaţi subiectul « câmpul cu flori » utilizând grupa de complementare roşu – verde cu tonurile şi nuanţele provenite din cele doua culori.

DICTIONAR

Colaj – procedeu artistic care constă in lipirea pe suportul de lucru a unor forme tăiate sau rupte din hârtii colorate sau din alte materiale.

Vitraliu – tehnică de artă monumentală, decorativă, care constă in ansamblarea unor bucăţi de sticlă colorată.

2.8. Test de autoevaluare 3

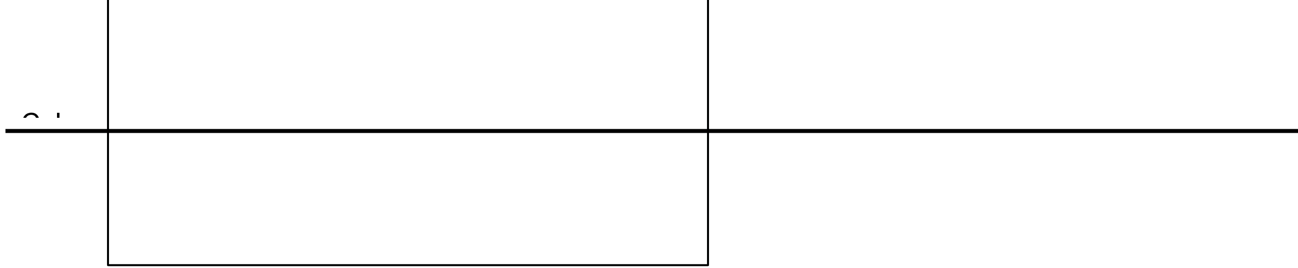
A. Realizaţi in tehnica colajului patru compoziţii aplicând următoarele contraste:

1. **Contrastul cald – rece**
2. **Contrastul culorilor in sine**
3. **Contrastul închis – deschis**
4. **Contrastul culorilor complementare**

Formele obtinute prin taierea sau ruperea hartiei pot fi abstracte, geometrice sau pot sugera diferite forme din natura. Fiecare spatiu delimitat de chenar va constitui o compozitie plastica.

1

2

3

4

Verificaţi-vă, consultând răspunsurile de la pag.88-90

B. Analizaţi lucrarea „Garoafele” a pictorului Ştefan Luchian si explicaţi modul in care au fost utilizate culorile pentru a obţine expresivitate si armonie cromatică.

Precizări privind analiza lucrării:

- autor;
- denumirea lucrarii;
- genul lucrarii (natura statica, peisaj, compozitie figurativa sau abstracta etc.);
- tehnica de lucru (pictura, grafica);
- modul cum s-a realizat armonizarea cromatica (dominanta, gama cromatica, nuante, contraste etc.) ;
- tipul petei de culoare (picturala, plata, stralucitoare, terna, deschisa, inchisa etc.) ;
- formele plastice (expresive, sugestive, figurative, contrastante etc)

In incheiere precizati mesajul lucrarii „Garoafe” raportandu-va la semnificatia gamei cromatice utilizate

Ştefan Luchian, Garoafe

Bibliografie

Alberti, Leon Battista – Despre pictura, Editura Meridiane, Bucureşti, 1969, p.16-31

Constantin Paul – Să vorbim despre culoare, Editura Meridiane, Bucureşti, 1988, p.10-32

Cristea Maria, Cristea Ioan – Album de arta şcolar, Editura Corint, Bucureşti 2000, p.7-40

Demetrescu Camelian – Culoare, suflet şi retina, Editura Meridiane, Bucureşti, 1965, p.7-48

Itten Johannes – Arta Culorii, Manuscris la Biblioteca de arta a Municipiului Bucureşti, p.20-40

Mihăilescu Dan – Limbajul culorilor şi formelor, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti 1980, p.10-15

Susala Ion – Culoarea cea de toate zilele, Editura Meridiane, Bucureşti, 1980, p.23-47

NOTA

Lucrările recomandate vor fi parcurse selectiv, cu accent pe conţinuturile indicate în acest capitol.

Unitatea de învăţare nr. 3

COMPOZIŢIA

Cuprins

3.1. Obiectivele unităţii de învăţare

La sfarsitul unitatii de invatare studentii vor fii capabili :

« Compoziţia înseamnă introducerea ordinii intelectuale în haosul senzaţiilor. Compoziţia este necesara dar este personala. Ea nu aparţine decât artistului capabil prin mijloacele sale proprii să descopere în natura câteva direcţii esenţiale care ii releva legea mişcării ei generale. Daca nu exprima o unitate vie de forme, de culori şi sentimente, compoziţia e un veşmânt desuet care nu acoperă nimic. »
(Faure, Elie, III p.171)

- **sa recunoasca in lucrari de arta diferite tipuri de compozitii plastice ;**
- **sa analizeze compozitii plastice punind in evidenta: schema compozitionala, centrul de interes, ritmul, unitatea si echilibtrul compozitiei precum si procedeele de realizare a armoniei cromatice ;**
- **sa utlizeze principiile de organizare a compozitiei decaorative ;**
- **sa organizeze practic compozitii plastice, statice sau dinamice cu subiecte adecvate ;**
- **sa organizeze practic un proiect decorativ ;**

3.2. Compoziţia plastică

Compoziţia constă în modalitatea de organizare a elementelor de limbaj plastic într-un ansamblu omogen, echilibrat, unitar, capabil să transmită privitorului emoţia şi mesajul autorului.

Compoziţia stabileşte raporturile fundamentale ale

Organizarea elementelor de limbaj plastic (punctul, linia, forma, pata etc.) şi valorificarea mijloacelor de expresie specifice (ritmul, armonia, centrul de interes, paginaţia, proporţia etc.) duc la obţinerea unor forme totale diferite deoarece în această acţiune interacţionează mai mulţi factori:

- intelectuali (inteligenţă, experienţă etc.)
- nonintelectuali (sensibilitate, temperament, afectivitate etc.)
- motivaţionale (plăcerea de a picta, dorinţa de a descoperi etc.)
- de mediu (mediu familial, personalitatea educatorului, forma de învăţământ etc.)

Compoziţia plastică (forma totală) este spaţiul plastic creat pe o suprafaţă ca un tot unitar după principii compoziţionale care stabilesc legătura dintre conţinut şi formă.

Forma de ansamblu este obţinută prin structurarea suprafeţei după scheme compoziţionale, obţinându-se astfel diferite feluri de compoziţii (în friză, verticală, orizontală, oblică, triunghi, pătrat, dreptunghi, circulare, spirale, radiale etc.)

Shema compozitionala este reprezentata prin linii de forta si linii directionale care prefigureaza intregul

Aceste scheme compoziţionale dau compoziţiei plastice anumite semnificaţii:

- orizontalele linişte, stabilitate
- verticalele măreţie, monumentalitate
- diagonalele – dinamism
- triunghiul – echilibru
- dreptunghiul şi pătratul – stabilitate maximă spirală.

Organizarea compoziţională presupune unitate în varietate şi varietate în unitate, deoarece varietatea obţinută prin diversitatea elementelor de limbaj şi a schemelor compoziţionale stârneşte interesul receptorului de arta.

Structura compozitiei se realizeaza printr-un sistem de relatii esentiale dintre elementele

În funcţie de schema de organizare se obţin compoziţii închise şi deschise cu efecte statice sau dinamice.

- **Compoziţia închisă** sugerează că acţiunea se desfăşoară în interiorul spaţiului plastic având un singur centru de interes. În acest caz elementele plastice sunt ordonate pe scheme în formă de pătrat, triunghi, cerc.
- **Compoziţia deschisă** sugerează că acţiunea se continuă în afara spaţiului plastic având unul sau mai multe centre de interes.

Centrul de interes este zona din lucrare către care se îndreaptă privirea şi se obţine prin:

- aglomerare de detalii;
- contraste de valoare şi culoare;
- sensul direcţional al elementelor.

Caracterul static sau dinamic, liniile de forţă, centrul de interes, cromatica, ritmul ca şi orice alt mijloc de expresie plastică sunt subordonate structurii compoziţionale de bază.

În ordonarea elementelor compoziţiei trebuie să se urmărească ritmul plastic, întrucât prin el se structurează dinamismul lucrării.

Ritmul plastic se obţine prin succesiunea gândită, intenţională a elementelor de limbaj. Expresivitatea ritmului plastic constă în modalitatea de ordonare a elementelor şi, cu cât aceasta este mai interesantă cu atât compoziţia este mai expresivă.

- **Compoziţia statică** se realizează prin organizarea elementelor plastice într-un echilibru stabil, elementele componente înscriindu-se într-o structură compoziţională stabilă (pătrat, dreptunghi, triunghi)
- **Compoziţia dinamică** se realizează prin organizarea elementelor plastice într-un echilibru instabil prin folosirea schemelor compoziţionale bazate pe oblice, spirale ce dau ansamblului configuraţia de dinamism, mişcare.

Forma totala constituita din înglobarea tuturor relaţiilor dintre conţinut şi formă se realizează într-un proces complex de creaţie în care echilibrul armonia şi originalitatea sunt determinante în situarea lucrării pe scara valorilor autentice.

Lucrare realizata de elev, Compoziţie dinamica

3.3. Compoziţia decorativă

Motivele decorative sunt : geometrice, florale, etc

Compoziţia decorativă se deosebeşte de compoziţia plastică prin modul de organizare. Arta decorativă presupune ornamentarea unor suprafeţe sau obiecte cu ajutorul unor motive decorative, a unor elemente din natură, stilizate sau a unor elemente geometrice.

Stilizarea este procedeul prin care se simplifică formele din natură, păstrând caracterul ei esenţial. Elementul obţinut în urma stilizării se numeşte motiv decorativ.

„Stilizarea, în artele plastice este mijlocul de a scoate în relief anumite trasaturi ale imaginii atrăgând atenţia privitorului şi de a estompa altele, neesenţiale pentru transmiterea mesajului. Stilizarea cere un mod unitar de organizare a ansamblului de care depind toate detaliile.” (Nanu, Adina, **II** p.8)

Arta decorativă se realizează în tehnici diferite: lemn, marmură, piatră, cusături, ţesături, vitraliu, mozaic, metale preţioase etc.

Principiile de bază ale compoziţi

Principiile de bază ale compoziţiei decorative sunt: repetiţia, alternanţe, simetria, gradaţia etc.

Repetiţia este un procedeu de ornamentare care constă în repetarea unui element de limbaj plastic (punct, linie, formă) sau a unui motiv decorativ obţinut prin stilizare.

Alternanţa este o succesiune de cel puţin două elemente. Alternanţa poate fi: de culoare, de motiv sau de poziţie.

Simetria presupune existenţa unei axe ce are de o parte şi de alta aceleiaşi motive decorative sau elemente plastice.

Ea reprezintă ordine şi armonie în organizarea unei compoziţii. Axa poate fi orizontala, verticala sau oblica.

Formele compoziţion ale folosite în artă decorativă

Formele compoziţionale folosite în arta decorativă sunt: friza, chenarul, jocul de fond etc.

Friza este compoziţia în formă de bandă în care se ordonează elementele plastice sau motivele după principiile artei decorative.

Chenarul este o bandă decorativă ce decorează o suprafaţă de jur împrejur.

Jocul de fond se organizează pe bază de reţea geometrică sau liber pe toată suprafaţa de lucru.

Liniile reţelei geometrice nu întotdeauna sun vizibile, ele au rolul de a ordona ritmul distribuirii motivelor.

Aplicaţii practice pentru

- Exerciţii de obţinere a petelor plate
- Exerciţii de realizare a unor motive decorative pe baza de puncte şi linii
- Exerciţii de realizare a unor motive decorative pe baza de figuri geometrice
- Proiect pentru decorarea oului cu motive ordonate după principiile artei decorative
- Friza decorativa cu figuri geometrice utilizând alternanta de culoare, mărime sau forma
- Joc de fond cu reţea în formă de pătrate şi motive stilizate inspirate din natura (frunze, flori, etc.)

3.4. Test de autoevaluare 1

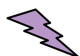

1

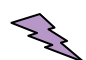
1. **Explicati modul de organizare a compozitiilor inchise si deschise.**
2. **Ce este stilizarea ?**
3. **Indicati principalele principii ale artei decorative.**
4. **Explicati modul de organizare a compozitiei decorative.**
5. **Realizati schita unei compozitii plastice deschise.**

Răspunsurile vor fi încadrate in spaţiul 1.
Schita compozitiei plastice se va realiza in creion, in spatial de la pag. 45

Verificaţi-vă, consultând răspunsurile de la pag. 88-90

2

 Pentru realizarea acestei compoziţii consultaţi imaginile din lucrare.

3.5. Lucrarea de verificare nr. 2

1. Analizaţi sub formă de eseu lucrarea "Natura statică" a pictorului Gheorghe Petrascu.
Precizări privind analiza lucrării:

- autor;
- denumirea lucrării;
- tipul compozitiei…..0,5 p.
- armonia cromatică...0,75 p.
- gama cromatică..1 p.
- formele plastice…..0,5 p.
- pata de culoare…...0,5 p.
- mesajul transmis de autor…...0,5 p.

Analiza lucrarii se va realiza in maxim 200 cuvinte.

Gheorghe Petrascu, Natura statică

2. Analizati lucrarea de mai jos si precizati punctual :

- genul lucrarii…...0,5 p.
- elemente de limbaj plastic…...0,75 p.
- gama cromatica…..1 p.
- tonuri si nuante…..1 p.
- tipul petei de culoare…...0,5 p.
- contraste cromatice…...1,5 p.

Se acorda 1 p. din oficiu.

TOTAL (1+2) : 10 p.

Utilizati o terminologie specifica domeniului plastic. Aplicati informatiile primite in capitolele 1, 2 si 3.
Redactarea trebuie să aiba coerenta in exprimare.
Scrieti lizibil si utilizati terminologia specifica artei plastice

Criterii de evaluare

1. Identificarea tipului de compoziţie…...1 p.
2. Recunoaşterea elementelor de limbaj plastic…...2 p.
3. Identificarea tehnicii de lucru…..1 p.
4. Precizarea gamei cromatice…...1 p.
5. Precizarea tonurilor şi nuanţelor...0,5 p.
6. Identificarea contrastelor cromatice…..1,5 p.
7. Originalitate în interpretarea lucrării…...0,5 p.
8. Folosirea corecta a normelor de ortografie şi punctuaţie….........................1,5 p.

Lucrare realizata de elev

3.6. Lucrări din creaţia plastică universală în care pictorii au folosit diferite elemente de limbaj plastic

Van Gogh, Noapte înstelată

Pierre-Auguste Renoir, Le Moulin de la Galette

Nicolae Tonitza, Fata pădurarului

Wassily Kandinsky, Compoziţie

Ştefan Luchian, Peisaj

 Atenţie!

Ce punctaj aţi obţinut după rezolvarea lucrării de verificare? Mai aveţi cerinţe nerezolvate? În situaţia aceasta, trebuie să recitiţi capitolele „Culoarea” şi „Compoziţia” , precum şi modelele de analiza a imaginii artistice din lucrarea „Curentele artei moderne”, autor Ioan Cristea,.

Bibliografie

Arnheim Rudolf – Arta şi percepţia vizuala, Ed. Meridiane, Bucureşti, 1979, p.12-21

Baran Viorica – Album metodic, EDP, Bucureşti, 1985, p.10-32

Berger Rene – Descoperirea picturii, , Ed. Meridiane, Bucureşti, 1975, p.27-45

Cristea Ioan – Curentele artei moderne, Ed. Alfa, Bucureşti 2001, p.10-50

Pleşu Andrei – Călătorie în lumea formei, , Ed. Meridiane, Bucureşti, 1974, p.17-32

Read Herbert – Semnificaţia artei, , Ed. Meridiane, Bucureşti, 1969, p.23-42

Vaideanu George – Cultura estetică şcolară, EDP, Bucureşti, 1967, p.15-27

NOTA

Lucrările recomandate vor fi parcurse selectiv, cu accent pe conţinuturile indicate în acest capitol.

Unitatea de învăţare nr. 4

METODE DIDACTICE ŞI MIJLOACE DE ÎNVĂŢĂMÂNT UTILIZATE ÎN PREDAREA EDUCAŢIEI PLASTICE

Cuprins

4.1. Obiectivele unităţii de învăţare

La sfarsitul unitatii de invatare studentii vor fi capabili :

- **să denumească metodele didactice utilizate în demersul didactic;**
- **să explice fiecare metodă didactică;**
- **sa coreleze metoda didactica cu timpul lectiei si cu particularitatile de varsta ale elevilor;**
- **sa selecteze mijloacele de invatamant adecvate diferitelor teme plastice si subiecte.**

,, Metoda – ansamblu al operaţiilor ce se constituie ca instrument al acţiunii, prin intermediul căruia subiectul cunoscător abordează dezvăluirea esenţei “

,, Mijloacele de învăţământ – ansamblul materialelor utilizate în procesul de învăţământ şi care prin valorificarea potenţialului lor pedagogic, sprijină realizarea eficientă a obiectivelor educaţiei “

(Dicţionar de pedagogie, Ed. Didactică şi Pedagogică Bucureşti, 1979)

4.2. Prezentare generală

Metodologia organizării şi desfăşurării activităţilor artistice – plastice la şcolarii mici se refera la metodele de predare – învăţare prin care se urmăreşte exersarea funcţiilor intelectuale condiţionată de informaţiile transmise şi de modul în care acestea sunt transferate (educator – şcolar).

In practica didactica, metoda este calea de urmat în vederea atingerii obiectivelor instructive – educative propuse de programele şcolare (obiectivele cadru şi cele de referinţă) precum şi scopurile sau obiectivele operaţionale urmărite în cadrul fiecărei activităţi.

Obişnuim să spunem metode şi procedee deoarece în structura fiecărei metode sunt incluse mai multe procedee care fac ca metoda să fie eficienta şi mai interesanta.

Metodologia procesului de învăţământ (ansamblul metodelor) trebuie să aibă un caracter dinamic, flexibil şi să duca la creativitate didactica.

Metodele au funcţii în sine, adică sunt bine individualizate, au funcţii generale sau sunt polifuncţionale.

Funcţiile metodel or

Funcţiile cu caracter general sunt:

- funcţia cognitivă – organizarea şi dirijarea cunoaşterii teoriei elementelor de limbaj dar şi a tehnicilor de lucru sau a modalităţilor de organizare compoziţională;

- funcţia motivaţională – de trezire a interesului pentru creaţia plastica, pentru transformarea formei, pentru descoperirea armoniilor cromatice şi pentru domeniul plastic în general;

- funcţia operaţională – element de legătură intre elev şi conţinuturile specifice disciplinei plastice, intre obiectivele operaţionale propuse şi temele plastice propuse;

- funcţia formativ – educativă – de modelare a atitudinilor, convingerilor şi sentimentelor fata de frumosul din natura, arta şi societate, de exersare şi dezvoltare a proceselor psihice şi motrice, paralel cu însuşirea cunoştinţelor şi formarea deprinderilor specifice activităţilor plastice;

Metoda – calea eficientă de organizare si dirijare a

Metodele didactice folosite, trebuie să asigure realizarea sarcinilor specifice instructive – formative ale educaţiei artistice – plastice la şcolari mici; acestea fiind legate de dezvoltarea sensibilităţii, imaginaţiei, gândirii artistice.

Începând cu şcolaritatea mică se urmăreşte:

- dezvoltarea acuităţii vizuale prin exerciţii – joc de observare a unor obiecte diferite ca mărime, grosime, forma, culoare (grade de intensitate ale aceleiaşi culori) sau exerciţii – joc de asociere a culorilor prezentate cu cele specifice elementelor din natura (verde ca iarba, galben ca lămâia, albastru ca cerul etc.)

- dezvoltarea gândirii creatoare (artistice) prin descrierea unor fenomene ale naturii: ploaie, tunet, fulger, inserare pentru ca şcolarul să fie capabil să realizeze asocieri intre obiecte, fenomene, forme, culori, să transforme noţiunile abstracte în noţiuni metaforice cu caractere individuale şi semnificative (răcoarea pădurii şi verdele frunzişului, căldura verii şi portocaliul soarelui)

In didactica moderna sunt promovate metode activ – participative prin care se pune accent pe atitudinea activa, izvorâtă din interiorul şcolarului. Astfel de motivaţii : curiozitatea de a cunoaşte, de a investiga şi a descoperi, de a observa, explica şi reda, de a inventa sunt prezente în viata şcolarului, învăţătorul trebuie să se bizuie pe ele şi să le dezvolte.

Participarea la actul învăţării este o problema esenţială a dezvoltării şi se refera la talentul educatorului de a stimula participarea activa şi deplina, psihica şi fizica, individuala şi colectiva a şcolarului mic.

Astfel putem spune ca metodele activ – participative au un caracter formativ – educativ, dezvolta gândirea, memoria, imaginaţia, voinţa, potenţialul de cunoaştere şi creaţie al şcolarilor.

Metodele didactice nu trebuie să duca la un dirijism excesiv, dirijarea învăţării, a executării unei lucrări plastice să fie îmbinată cu munca independentă a şcolarului pentru ca acesta să-şi poată afirma spontaneitatea specifică vârstei, gândirea şi imaginaţia.

Expoziţiile de artă plastică lărgesc orizontul de creaţie al elevilor, trezesc interesul

În cadrul disciplinei educaţie plastică putem vorbi de metode de educaţie estetică prin care se realizează obiectivele educaţiei estetice:

► formarea priceperilor şi deprinderilor necesare înţelegerii, interpretării sau creării artei;

► cunoaşterea şi analiza în cadrul activităţii şcolare a capodoperelor artei plastice

► crearea ambiantei estetice în incinta şi exteriorul scolii.

4.3. Metode didactice

► **Metoda exerciţiului**

Exercitiul-executare repetata si constienta care solicita initiativa si gandirea

Aceasta este principala metoda în desfăşurarea activităţilor artistico – plastice şi se utilizează în scopul formării de priceperi şi deprinderi practice, dezvoltării unor capacităţi şi aptitudini şi stimulării potenţialului creativ al şcolarilor.

Se realizează exerciţii :

- de familiarizare cu instrumentele şi materialele de lucru
- de combinare a culorilor pentru a diversifica şi îmbogăţi paleta cromatică;
- de a prelua şi transforma forma spontana
- de a transfigura formele inspirate din natură pentru a obţine forme noi, expresive şi sugestive;
- de a structura suprafaţa de lucru după scheme compoziţionale adecvate temei plastice şi subiectului;
- de a aplica principiile artei decorative în compoziţii structurate divers (friza, chenar, joc de fond);

S-a constatat că utilizând această metodă, elevii capătă o siguranţă în realizarea lucrărilor, şi astfel se exprimă plastic cu uşurinţă şi satisfacţie.

► **Metoda exerciţiului – joc**

Jocul angajează resursele intelectuale, morale, estetice

Această metodă se utilizează în special la şcolarii din clasa I, pentru ca ei să înţeleagă mai bine anumite probleme legate de culoare şi de tehnici de lucru.

Prin joc se îmbină spontanul cu imaginarul, se produce destindere, plăcere şi bucurie.

Exerciţiile – joc pot fi; de observare a elementelor din natură, de imaginaţie, de descoperire a diferitelor culori (nuanţe, tonuri) sau procedee de colorare (fuzionare, tuşare, stropire etc.).

Jocul ca metoda didactica nu este un mijloc de divertisment ci un mijloc de cunoaştere, de învăţare. Exerciţiul – joc pune în fata elevilor, situaţii noi de rezolvare a spaţiului plastic, de descoperire a unor efecte expresive de forme sau culori. Jocul trebuie să fie un mijloc de stimulare a creativităţii copiilor.

► **Metoda demonstraţiei**

Modalitatea de a materializa cele explicate (efecte, armonii, tehnici, combinatii

A demonstra cu ajutorul materialelor intuitive (imagini artistice, planşe, materiale din natura) înseamnă a asigura un suport concret activităţii de învăţare.

Şcolarul trebuia să vizualizeze formele din natura şi cele artistice, culorile din natura şi cele obţinute prin diferite tehnici de marii pictori etc.

Demonstraţia practică, la tablă sau pe un suport de lucru în ceea ce priveşte utilizarea elementelor de limbaj plastic sau modul în care se fluidizează sau se combina culorile, reprezintă o secvenţă importantă în desfăşurarea demersului didactic.

Prin această metodă didactică, informaţiile se primesc atât prin văz cât şi prin auz, procentul lor de asimilare creşte şi astfel se evită înţelegerea greşită a problemelor plastice.

Exemplu:
Tema plastica: Tonuri

- Se combină alb cu puţin roşu şi se obţine un ton foarte deschis de roşu
- Se combină alb cu mai mult roşu şi se obţine un ton de roşu diferit de primul
- Se combină în continuare aceste culori schimbând progresiv cantitatea de roşu obţinându–se scara tonală deschisă a roşului

La fel se procedează şi în cazul obţinerii tonurilor de roşu închis (roşu + negru în cantităţi progresive)
Demonstraţia se realizează practic şi se susţine cu ajutorul planşelor didactice.

► **Metoda explicaţiei**

Explicatia să fie legata de experienta anterioara a elevului

Metoda explicaţiei trebuie să aibă o pondere mai mică în desfăşurarea activităţilor plastice deoarece capacitatea de concentrare este mai mică la această vârstă. Dacă explicaţia este prelungită, apare fenomenul de oboseală. De aceea educatorul trebuie să utilizeze alături de limbajul verbal şi limbajul nonverbal (gestică, expresia feţei) sau modularea vocii şi expresivitatea frazei.

Explicaţia întotdeauna este însoţită de planşe demonstrative adecvate şi de demonstraţii practice.

Conversatia stimuleaza gandirea pentru a elabora raspunsuri prin efort

► **Metoda conversaţiei**

În cadrul metodei conversaţiei distingem:

- conversaţia euristică (însuşirea de noi cunoştinţe)
- conversaţia de reactualizare (reactualizarea şi introducerea cunoştinţelor în noua temă plastică)
- conversaţia de fixare (fixarea şi sistematizarea cunoştinţelor primite)
- conversaţia de verificare (verificarea cunoştinţelor teoretice legate de tema plastică)
- conversaţia de evaluare a lucrărilor (evaluarea lucrărilor realizate de elevi după criterii de evaluare stabilite)

Este important modul în care sunt formulate întrebările. Acestea trebuie să fie clare, concise, intr-o terminologie adecvata vârstei copilului. Să se evite cele cu răspuns indus, cele stufoase, imprecise sau cele care presupun răspunsuri monosilabice (,,da” - ,,nu”).

Pentru a oferi valoare acestei metode, conversaţia trebuie minuţios pregătită , întrebările să fie formulate cu precizie şi să solicite gândirea iar răspunsurile să fie corecte şi originale.

Dialogul dirijat incita curiozitatea,

► **Metoda dialogului dirijat**

Este o metoda didactica apropiata metodei conversaţiei şi se adresează cu precădere vârstelor mici. Este o cale prin care se înlătură învăţarea mecanică de către elevi a unor conţinuturi teoretice sau a unor procedee practice.

Întrebarea ”Ce se întâmplă dacă” în cazul combinării unei culori cu alb sau negru în cantităţi diferite îi ajută pe elevi să observe că acestea se deschid sau se închid progresiv.

Metoda dialogului dirijat include mai multe procedee prin care se deplasează centrul de greutate de la întrebările de orientare învăţător – elev la cele de investigare elev – învăţător. Ea conferă o anumita autonomie în abordarea problemelor plastice.

Eforturile intelectuale ale şcolarilor sunt îndrumate în direcţii divergente, ceea ce face ca problema plastică să poată fi rezolvată prin mai multe procedee. Astfel se dezvoltă imaginaţia, priceperea de a culege informaţii şi implicit gândirea creatoare.

În activitatea plastică, alături de metodele specifice prezentate mai pot fi utilizate şi altele cum ar fi:

Alte metode

- metoda Brainstorming (asaltul de idei) care permite elevilor să propună mai multe idei de rezolvare a unei probleme plastice;

- metoda sinectică vizează de asemenea dezvoltarea gândirii divergente şi constă în apropierea prin analogii şi metafore de problema plastica

- problematizarea prin care se stârneşte curiozitatea, dorinţa de rezolvare pe baza experienţei anterioare şi a elementului nou care apare în rezolvarea unei teme plastice sau a unei tehnici de lucru

Utilizarea metodelor adecvate conţinuturilor, obiectivelor propuse, temelor plastice şi tehnicilor de lucru, particularităţilor de vârstă, tipului de activitate, facilitează desfăşurarea unui demers didactic eficient şi modern.

Lucrare realizata de elev

4.4 Test de autoevaluare 1

1. **Denumiţi metodele didactice utilizate in predarea educaţiei plastice.**

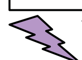
2. **Explicati metodele didactice:**

    - **Metoda exercitiului**
    - **Metoda demonstratiei**

    Pentru cele doua metode didactice veti exemplifica cu cate o problema plastica.
    Răspunsurile vor fi încadrate in spaţiile rezervate in continuare.

1. Pentru rezolvarea acestui test consultaţi capitolul 4 (4.1)

2.

Verificaţi-vă, consultând răspunsurile de la pag. 88-90

4.5. Mijloace de învăţământ

Mijloace de învăţământ – categorie important

Alături de metode, materialele didactice şi mijloacele de învăţământ ajută la atingerea obiectivelor propuse în cadrul unei activităţi şi constituie strategia didactică a activităţii.

Prin mijloace de învăţământ înţelegem un ansamblu de instrumente materiale şi tehnice care sunt folosite în procesul de predare-învăţare.

Materialul didactic este o categorie de material intuitiv cu ajutorul căruia se pot realiza cerinţele principiului intuiţiei.

Materialul demonstrativ este integrat demersului didactic pentru a lămuri problemele cromatice (armonie, contrast, degrade, griuri colorate) schemele de organizare compoziţională (compoziţie închisă, deschisă) şi diferite tehnici de lucru.

Mijloacele de învăţământ sunt instrumente de acţiune purtătoare de informaţie care intervin în procesul de instruire, sprijinind învăţătorul în activitatea de predare şi elevul în efortul de învăţare.

Mijloacele de învăţământ pot fi grupate astfel:

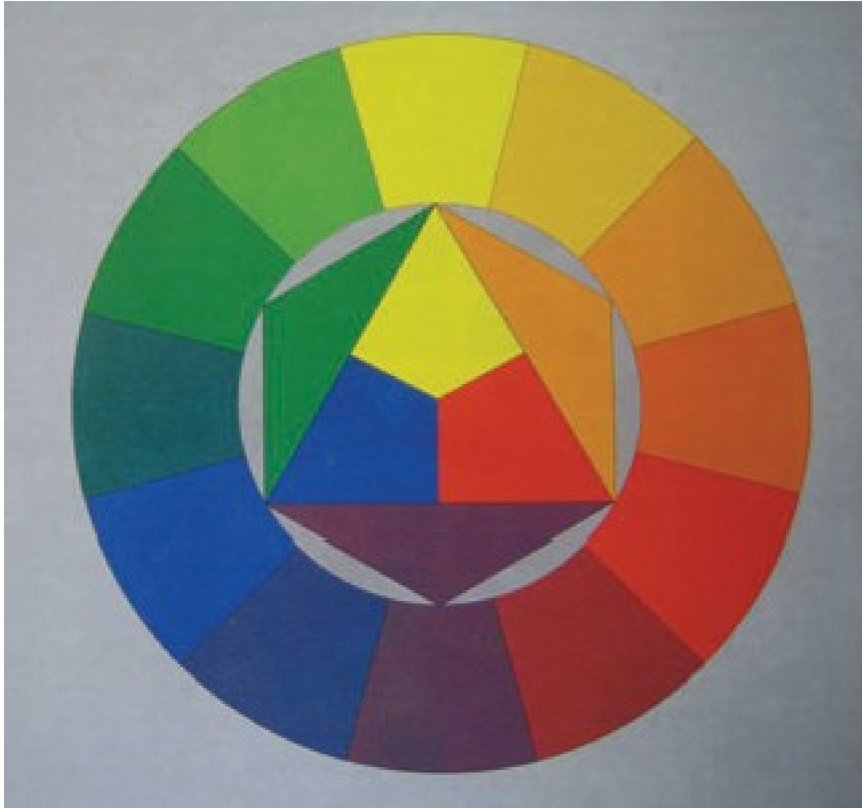
- mijloace informativ – demonstrative (materiale intuitiv – naturale, obiecte confecţionate, ilustraţii, albume de arta, tablouri, desene la tabla, planşe demonstrative etc.)
- mijloace de exersare a deprinderilor
- mijloace de evaluare a rezultatelor

În activitatea plastică sunt utilizate mai mult materiale şi mijloace informativ - demonstrative care reprezintă surse de informaţie, ajuta la transmiterea noilor cunoştinţe şi la exemplificarea unor noţiuni plastice.

Exemple:

- **Cercul cromatic** al lui Johannes Itten sau cercul celor 12 culori care permite explicarea unor legi ale culorii necesare încă de la clasele mici. Noţiunile teoretice se vor prezenta treptat, în funcţie de particularităţile de vârstă şi într-o terminologie adecvată. Pe baza cercului cromatic, elevii vor observa raporturile de:

  - cald-rece;
  - culoare primară şi culoare obţinută prin amestec fizic;
  - culori opuse sau diametral opuse;
  - culori vecine;
  - culori înrudite (semene)

Cercul cromatic al lui Johannes Itten

Steaua culorilor în care se disting culorile fundamentale şi cele binare.

- **Jetoane colorate** se pot confecţiona din cartoane de diferite forme (cerc, pătrat, dreptunghi etc.) C aceste jetoane se pot explica şi demonstra:

- tipurile de culori (culori primare, binare, calde, reci etc.)
- degradeurile (tonuri închise şi deschise)
- monocromie (tonurile închise şi deschise ale unei culori)
- nuanţe (amestecul dintre două culori vecine)
- pata de culoare (picturală şi plată)

Jetoanele colorate se pot utiliza atât la şcolarii din clasele mici cât şi la cei din clasele mari. Aceştia vor fi puşi în situaţia de a denumi sau a recunoaşte cu ajutorul jetoanelor, diferite culori.

- **Materiale din natură –** frunze, flori, insecte, crengi desfrunzite, vase, legume, fructe etc.

Şcolarii vor observa culorile şi formele naturale, vor denumi culorile şi formele observate şi vor face comparaţii de mărime, formă, culoare etc. pentru ca pe baza acestora să se poată exprima plastic într-un mod cât mai personal.

- **Lucrările elevilor** realizate de-a lungul anilor şi păstrate în mapa învăţătorului. La o activitate se pot prezenta puţine lucrări când se urmăreşte rezolvarea unei probleme plastice şi multe lucrări când se urmăreşte modul de realizare a unui subiect. Şcolarul trebuie să conştientizeze progresiv că acelaşi subiect se poate realiza în mai multe feluri, într-un mod cât mai personal.

Lucrare realizata de elev

- **Albume de artă** care vor ajuta şcolarii să pătrundă în lumea muzeelor, a creaţiei plastice a marilor pictori. Utilizarea albumelor are şi un scop educativ prin faptul că elevii vor învăţa să iubească, să preţuiască opera de artă şi cartea. Cu ajutorul albumelor de artă; aceştia pot cunoaşte reprezentanţii de seamă ai artei plastice româneşti (N. Grigorescu, I. Andreescu, N. Tonitza, C. Baba etc.).

- **Mijloace audio-vizuale** care imprimă procesului de învăţământ un caracter modern racordat la evoluţia tehnică contemporană.

4.6. Test de autoevaluare 2

Descrieti un joc didactic prin care scolarii sau prescolarii sa realizeze amestecuri fizice de culoare si indicati mijloacele de invatamant folosite.

Jocul didactic este un mijloc de cunoastere (de invatare), de aceea trebuie să urmariti:

- varsta scolarilor sau prescolarilor;
- tema plastica
- materialele de lucru
- organizarea
- situatii de invatare
- initiativa si fantezie
- corectitudinea selectarii metodelor didactice

Răspunsul va fi încadrat in spaţiul rezervat in

continuare

Bibliografie

Ausubel R., Învăţarea în şcoală, E.D.P. Bucureşti, 1981, p.10-52

Claparede E., Psihologia copilului şi pedagogia experimentală, E.D.P. Bucureşti, 1975, p.7-45

Cristea M., Ghid metodic, E. Petrion, Bucureşti, 1991, p.10-37

Ilioaia M., Metodica predării desenului, E.D.P. Bucureşti, 1977, p.7-28

Noveanu E., Probleme de tehnologie didactica, Bucureşti. 1977, p.16-34

Potolea D., Structuri, strategii, performanţe, în învăţământ, Ed. Academiei, Bucureşti, 1981

Preda V., Strategii de instruire, Cluj Napoca, 1985, p.11-31

Toma S., Profesorul, factor de decizie, Ed. Tehnica, Bucureşti, 1994, p.17-25

Tohaneanu Alex., Metodica predării desenului, E.D.P. Bucureşti, 1971, p.11-29

Vlasceanu L., Învăţarea şi noua revoluţie tehnologică, EP, Bucureşti, 1988, p.9-32

NOTA

Lucrările recomandate vor fi parcurse selectiv, cu accent pe conţinuturile indicate în acest capitol.

Unitatea de învăţare nr. 5

CREATIVITATEA LA PREŞCOLARI

Cuprins

5.1. Obiectivele unităţii de învăţare

La sfârşitul unităţii de învăţare, studenţii vor fi capabili:

-să conştientizeze factorii care determină dezvoltarea imaginaţiei creatoare la preşcolari;
-să identifice fazele evoluţiei desenului infantil;
-să sesizeze caracteristicile desenului infantil;
-să explice principalele tehnici de lucru utilizate în activităţile plastice la preşcolari;
-să elaboreze un proiect didactic pentru activitatea plastică la preşcolari

5.2. Creativitatea

Activitatea plastică din grădiniţă, prin conţinuturile pe care le utilizează, satisface şi dezvoltă curiozitatea copilului, nevoia de descoperire şi exprimare cu ajutorul elementelor de limbaj plastic.

Activitatea plastică constituie mijlocul de stimulare a potenţialului creativ

Mai mult decât alte activităţi, cea plastică constituie cadrul şi mijlocul cel mai larg de activare şi stimulare a potenţialului creativ. Culorile, formele plastice şi liniile sunt mijloace de exprimare şi de exteriorizare a problemelor preşcolarului. Prin arta se dezvolta sensibilitatea senzoriala dar şi cea comportamentala. Sensibilitatea artistică se construieşte pe baza afectivităţii, intuiţiei şi fanteziei, în funcţie de priceperea metodică a educatoarei.

Personalitatea copilului şi implicit sensibilitatea lui artistică este rezultanta acţiunii conjugate a factorilor ereditari, de mediu şi de educaţie. De aceea educatoarea trebuie să conştientizeze că limbajul plastic este cel mai apropiat preşcolarului şi să nu ceară să reproducă pana la identificare elementele din natura.

Acţiunile educative desfăşurate în vederea stimulării şi dezvoltării potenţialului creativ în activităţile de educaţie plastică au următoarele obiective:

- îmbogăţirea reprezentărilor despre forma şi culoarea obiectelor din natură;
- formarea unor deprinderi de lucru cu ajutorul materialelor specifice artei plastice;
- dezvoltarea capacităţii de exprimare cu ajutorul elementelor de limbaj plastic;
- dezvoltarea imaginaţiei reproductive şi a imaginaţiei anticipative;
- cultivarea spiritului de observaţie, a percepţiilor vizuale, a sensibilităţii artistice precum şi a imaginaţiei creatoare;
- utilizarea principalelor elemente ale limbajului plastic (punct, linie, culoare) pentru a exprima plastic subiecte simple;
- recunoaşterea şi denumirea culorilor.

Creativitatea didactică, în funcţie de particularităţile de vârstă ale copilului şi de specificul educaţiei plastice, duce la descoperirea şi dezvoltarea potenţialului creative al acestuia.

În general, predispoziţiile artistice la vârsta preşcolară sunt:

- simţul culorii (asocierea culorilor prezentate cu cele din mediul înconjurător sau cu cele utilizate de copil în lucrarea proprie, precum şi interesul de a obţine noi nuanţe prin amestecuri de culori);
- simţul formei care se manifesta prin interesul de a observa cu uşurinţă forma din natură precum şi prin exprimarea cu ajutorul unor forme din imaginaţie;
- simţul ritmului se exprima prin respingerea uniformităţii şi utilizarea ritmului liniilor, al culorilor intr-un mod propriu care reflecta ritmul demersurilor psihice;
- simţul spaţiului se manifestă prin încercarea copilului de a organiza suprafaţa de lucru într-un mod echilibrat.

Experienţa didactică a arătat că încă de la vârsta preşcolară, copilul are un fond creativ şi că acesta se poate dezvolta prin întrepătrunderea şi interacţionarea unor condiţii cum ar fi:

- climatul de creativitate în care educatoarea stimulează curiozitatea copiilor şi curajul de a utiliza sau combina culorile, prin crearea unei atmosfere de activitate libera sau de colaborare prin realizarea unor lucrări colective, precum şi prin aprecieri pozitive privind rezultatele obţinute;
- dobândirea unor cunoştinţe privind elementele limbajului plastic şi a tehnicilor de lucru la activităţile de desen, pictură sau modelaj;
- dezvoltarea gândirii artistice plastice începând cu grupa mijlocie când copiii sunt îndrumaţi să gândească în imagini antrenând :afectivitatea, memoria vizuala, senzaţiile şi percepţiile.

Gândirea artistică plastică acţionează mai mult în emoţional şi presupune curaj, încercări, libertate în exprimare, încurajare, informaţie şi exerciţiu.

Creativitatea ca dimensiune a personalităţii copilului presupune următoarele funcţii:

- fluiditatea care presupune o mobilitate a gândirii copiilor (începând cu preşcolaritatea) în utilizarea numărului de culori şi de forme plastice (fluiditatea presupune bogăţia, uşurinţa şi rapiditatea asociaţiilor de imagini sau idei, iar pentru a determina aceasta calitate a copilului se cere acestuia să găsească cat mai multe forme şi culori ale unui obiect)
- flexibilitatea se manifesta prin o modalitate spontana de a asocia culori şi forme la tema prezentata de educatoare, presupune modificarea rapida a mersului gândirii, atunci când educatoarea, de exemplu, propune copiilor să găsească şi alte nuanţe prin combinaţii de culori sau să redea şi alte forme (copaci, flori, obiecte).
- originalitatea care presupune noutate, imaginaţie, inventivitate, se manifestă încă de la vârsta preşcolară.

In urma unor experimente realizate la diferite nivele de vârstă s-a constatat că preşcolarii prezintă o fluiditate mai mare în lucrările cu temă dată şi cu elemente sugerate în compoziţie, flexibilitatea este mai mare în lucrările cu elemente sugerate şi originalitatea este mai vizibila în lucrările cu teme libere.

Funcţiile creativităţii se amplifică odată cu lărgirea experienţei cognitive cu transformările în planul gândirii, al percepţiei, al reprezentării şi cu consolidarea funcţiilor memoriei.

5.3. Imaginaţia

Imaginaţi
a este
strâns
legată de
dezvoltar
ea psihică
generală

Imaginaţia este un proces psihic de creare a unor imagini noi pe baza experienţei cognitive anterior formate. Preşcolarul este capabil să creeze imagini noi, el îşi poate reprezenta ceea ce nu există în realitate.

Senzaţiile, percepţiile, memoria furnizează imaginaţiei materialul necesar, care este supus unei prelucrări analitico-sintetice. Prin analiză se desprind unele trăsături şi însuşiri ale obiectelor percepute iar prin sinteză aceste trăsături şi însuşiri sunt recombinate într-o formă nouă.

Se disting două tipuri de imaginaţie:

- imaginaţie involuntară care reprezintă forma iniţială şi cea mai simplă ce se manifestă prin apariţia ideilor sau imaginilor noi fără nici o intenţie specială. De exemplu, copilul îşi poate imagina un nor având diferite forme: flori, animale, figuri umane etc.
- imaginaţie voluntară care apare ca rezultat al unei intenţii speciale de a creea ceva nou.

În funcţie de prezenţa sau absenţa elementelor noi şi originale, se disting:

- imaginaţia reproductivă – reprezentarea unui obiect sau fenomen nou pe baza descrierii verbale. Pentru a realiza reprezentări noi este important ca descrierea să fie expresiva şi imaginile prezentate să fie adecvate. De exemplu, în activitatea plastica în care educatoarea descrie diferite forme ale copacilor, ea trebuie să utilizeze în descriere şi limbajul nonverbal (gestica, expresia fetei etc.) pentru ca preşcolarul să-şi poată imagina diverse forme de copaci.
- imaginaţia creatoare care se deosebeşte de cea reproductive prin crearea unor imagini fără suportul unor descrieri amănunţite.

Apariţia imaginaţiei este strâns legată de dezvoltarea psihică generală a copilului. Ea funcţionează în strânsă unitate cu gândirea, limbajul şi procesele afective.

Imaginaţia şi gândirea sunt două procese psihice care se întrepătrund şi se intercondiţionează reciproc. În procesul imaginaţiei apar idei şi imagini noi. Imaginaţia este cu atât mai bogata cu cat memoria furnizează material pentru imaginaţie. Dacă volumul de cunoştinţe este bogat, este uşor de combinat şi recombinat elemente de limbaj pentru a produce imagini artistice noi.

Vârsta preşcolară este considerată drept perioada imaginaţiei fanteziei, visării şi jocului.

Imaginaţia copiilor nu trebuie considerata ca o evadare din viata concreta. Ea trebuie înţeleasă ca pe o reală cale cu ajutorul căreia lumea lor interioară devine mai largă şi mai bogată, înlesnindu-le comunicarea. La vârsta preşcolară imaginaţia este în plina dezvoltare datorita lărgirii sferei cognitive şi însuşirii unor procedee de utilizare a materialelor şi tehnicilor de lucru specifice domeniului plastic. Activitatea plastică oferă multe posibilităţi pentru dezvoltarea imaginaţiei şi implicit a creativităţii

Jocurile de creaţie cu subiecte din basme şi poveşti au la baza reproducerea creatoare a imaginaţiei artistice. Imaginile create de fantezia copilului devin tot mai bogate în conţinut de la an la an.

5.4. Test de autoevaluare 1

1. **Elaboraţi 3 obiective care vizează dezvoltarea creativităţii la vârsta preşcolară**
2. **Explicaţi principalele funcţii ale creativităţii**
3. **Care sunt tipurile de imaginaţie?**

Răspunsul va fi încadrat in spaţiul rezervat

Pentru rezolvarea acestui test consultaţi capitolele “Creativitatea” şi “Imaginaţia”

5.5. Tehnici de lucru

Stimularea creativităţii presupune diversificarea tehnicilor

Prin utilizarea diversificata a tehnicilor de lucru în activităţile plastice, copiii îşi dezvolta capacitatea de exprimare, având astfel posibilitatea de a comunica cu ajutorul elementelor de limbaj plastic, propriile idei, trăiri şi sentimente.

Prin lucrările obţinute la desen sau pictura, educatoarea primeşte informaţii despre nivelul de dezvoltare fizica, psihica şi sociala al copilului, în vederea stabilirii unor strategii eficiente de instruire şi educare, adaptate la potenţialul fiecăruia. Astfel, putem spune ca lucrările de desen, pictura şi modelaj constituie adevărate fişe de psihodiagnoză.

Diversificarea tehnicilor de lucru da posibilitatea educatoarei să utilizeze în desfăşurarea activităţilor plastice, jocul ca metodă didactică.

Jocul, ca activitate principală, la preşcolari, îndeplineşte funcţii formative esenţiale:

- incită curiozitatea şi structurează interesele preşcolarilor;
- extinde aria relaţiilor psihomatice interpersonale.

Comunicarea cu ajutorul elementelor de limbaj plastic prin joc, presupune utilizarea unei game largi de tehnici de lucru pentru ca preşcolarul să fie pus în situaţia de a alege materialele şi culorile în funcţie de preferinţele lui. Lucrările obţinute sunt dovada ca viata lor interioara este bogata, ca uneori intenţiile lor depăşesc posibilităţile de care dispun, dar şi că încep să-şi însuşească informaţiile primare şi tehnicile de lucru. În general, tehnicile de lucru sunt denumite în funcţie de materialele utilizate. Acestea sunt:

- tehnica acuarelei - acuarela se fluidizează cu apa, se utilizează pe hârtie umeda sau uscata obţinându-se pete transparente şi luminoase
- tehnica temperei şi guasei - aceste vopsele sunt opace şi dense, ele se deschid şi se închid numai în combinaţii cu alb sau negru;
- tehnica colajului - procedeu de obţinere a unei forme sau compoziţii plastice cu ajutorul unor materiale diverse (hârtie colorata, textile etc.), tăiate sau rupte
- tehnica decolajului - procedeul prin care efectele expresive se obţin prin dezlipirea prin ruperea fragmentara a unor materiale suprapuse şi lipite în prealabil pe suport de hârtie, lemn, carton etc.
- tehnica monotipiei presupune mai multe procedee :
  - acoperirea suportului de lucru (sticla, metal, lemn, linoleum) cu tempera sau guaşa, se desenează apoi prin zgâriere cu un vârf de creion, bat sau alt instrument de lucru, formele propuse. Deasupra se aşează o coală de hârtie care se presează cu un alt suport tare. Se ridică cu grija hârtia care va avea imprimate formele desenate prin zgâriere.
  - peste suportul acoperit cu tempera sau guaşa (strat mai gros) se aşează o coală de hârtie albă sau colorată, apoi se desenează pe ea compoziţia plastica propusa, prin apăsare cu un instrument cu vârf.

- pe un suport tare se desenează cu pensula forme plastice simple, cu una sau mai multe culori. Peste desen se aşează o coală de hârtie şi se presează cu un alt suport tare.
- se îndoaie o foaie de hârtie, în interior se aşează culori uşor fluidizate, se presează uşor cu palma dirijând în acelaşi timp culoarea spre margini, apoi se întinde foaia şi se observa ca s-au obţinut forme spontane care se pot prelucra pentru a sugera diferite elemente (flori, fluturi, forme fantastice etc.).

- tehnica amprentei - se pot folosi frunze de diferite forme şi mărimi care se colorează pe dos în culori diferite, se aşează cu suprafaţa colorată pe o coală de hârtie şi se presează cu mâna, se ridică frunzele obţinându-se o compoziţie plastică
- tehnica ştampilei - stampila se confecţionează din diferite materiale (plastilina, guma, cartof, pluta) care se taie pentru a obţine o suprafaţă netedă. Pe ea se desenează o forma simpla. Materialul din jur se decupează pentru a rămâne forma respectivă în relief, se colorează şi se imprimă în mod repetat pe o coala de hârtie obţinându-se o compoziţie plastică
- dactilopictura (pictura cu degetele) este cel mai utilizat procedeu la grupa mica şi mijlocie
- tehnica modelajului - se realizează prelucrarea unor materiale maleabile (lut, plastilina, coca din faină şi aracet) cu ajutorul palmelor, degetelor sau a unor instrumente speciale numite eboşoare. Se pot obţine forme în relief aşezate orizontal sau vertical.

Programa activităţilor plastice propune obiective de referinţă care o ajută pe educatoare să îşi planifice realizarea unor tehnici de lucru noi în desen, pictura şi modelaj care să ajute dezvoltarea creativităţii la preşcolari.

Bibliografie:

Cristea S., Creativitatea în procesul de învăţământ, Revista de pedagogie, 1992, p.16-27

Piaget J., Psihologia copilului, Ed. D.P. Bucureşti, 1979, p.19-29

Rosca A., Creativitatea generala şi specifica, Ed. Academiei Bucureşti, 1981, p.21-32

Şchiopu U., Psihologia vârstelor, Ed., D.P.1995, p.21-43

Zlate M., Imaginaţia, Ed. D.P. 1976, p.9-18

Unitatea de învăţare 6

EVALUAREA

Cuprins

6.1. Obiectivele unităţii de învăţare

,, Evaluarea constituie o activitate de colectare, organizare şi interpretare a datelor obţinute prin intermediul instrumentelor de evaluare în scopul emiterii unei judecăţi de valoare asupra rezultatelor adoptării unei decizii educaţionale, fundamentate pe concluziile desprinse din interpretarea şi aprecierea rezultatelor "

(Manolescu, M. Evaluarea şcolară, 2002, p.204)

La sfarsitul unitatii de evaluare studentii vor fi capabili:

- **să definească fiecare tip de evaluare;**
- **sa elaboreze criterii de evaluare pe teme plastice in concordanta cu tipul evaluarii si a particularitatilor de varsta;**
- **sa elaboreze itemi de evaluare raportati la teme plastice;**
- **să evalueze practic o lucrare realizată de elevi după criterii de evaluare.**

6.2. Particularităţi ale evaluării

Evaluarea – expresie a necesităţii asigurării unei activităţi instrumentiv – educative

Evaluarea este o componentă importantă a demersului didactic care furnizează informaţii cu privire la desfăşurarea procesului de predare-învăţare. Ea vizează atât modul de organizare a activităţii de către cadrul didactic cât şi rezultatele obţinute. Astfel se creează io relaţie funcţională între constatarea şi aprecierea rezultatelor produse şi cunoaşterea factorilor, situaţiilor care au condus la obţinerea acelor rezultate. Această relaţie, cadru didactic-şcolar duce la diagnosticarea procesului didactic la stabilirea interdependenţei dintre strategii, conţinuturi evaluare şi obiective.

Prin evaluare putem clasifica şcolarii în funcţie de performanţele proprii, putem descoperi aptitudini artistice, iar pentru îmbunătăţirea acestor performanţe se pot stabili punctele tari şi punctele slabe ale activităţii de predare-învăţare. Lecţiile următoare pot fi etape cu obiective şi sarcini de rezolvare, stabilite în urma celor constatate, pentru a obţine noi performanţe. Deciziile ameliorative trebuie să fie raportate în permanenţă la vârsta şcolarilor, la specificul activităţii de creaţie plastica şi la obiectivele prevăzute de curriculum.

Evaluarea trebuie racordata la situaţiile de învăţare, la structura fiecărui şcolar, la aptitudinile lui artistice dar şi la atitudinea lui faţa de învăţare. Şcolarul nu trebuie raportat la un etalon ci la obiectivele propuse pentru o tema plastica.

Evaluarea va fi justă numai în măsura în care va măsura competenţa vizată în mod precis de către învăţător.

La educaţie plastica, evaluarea va fi subiectiva daca nu se va face după criterii care să măsoare obiectivele propuse şi daca nu se va urmări raportul dintre aspectele informative şi cele formative.

In practica didactica distingem trei tipuri de evaluare: iniţială, cumulative (sumativă) şi continuă (formativă).

6.3. Evaluarea iniţială

Evaluarea initiala se efectueaza la inceputul anului

Acest tip de evaluare se realizează pentru a stabili nivelul de pregătire al elevilor. În funcţie de aceasta, cadrul didactic îşi stabileşte obiectivele şi îşi structurează conţinuturile.

La educaţia plastică se va stabili la început de ciclu (cl. I) dacă şcolarii au un vocabular specific artelor plastice minim, dacă au deprinderi de a utiliza materialele şi instrumentele de lucru.

Şcolarii vor fi puşi în situaţie de a recunoaşte, a denumi culori, forme din mediul înconjurător sau din planşe didactice şi de a realiza practic o lucrare cu un subiect uşor şi atractiv. Lucrările vor fi apreciate pozitiv de către învăţător, în faţa clasei, iar individual, în afara orei, se vor evalua după criterii de evaluare şi descriptori de performanţă. Prin acest tip de evaluare învăţătorul va stabili dacă şcolarii stăpânesc acele cunoştinţe şi abilităţi necesare înţelegerii conţinuturilor prevăzute de programa şcolară pentru clasa I.

Acest tip de evaluare ajută învăţătorul să cunoască fiecare elev, capacitatea lor de înţelegere, abilităţile necesare redării formelor plastice pe baza celor din natură sau pe baza propriei imaginaţii.

Prin aceasta evaluare se obţin date care ajută la conturarea activităţii următoare, în trei planuri:

- modul adecvat de predare a noii teme plastice;
- aprecierea oportunităţii organizării unor activităţi de completare a informaţiilor pentru întreaga clasă;
- dezvoltarea unor strategii de sprijinire a unor elevi.

6.4. Evaluarea cumulativă (sumativă)

Evaluarea sumativă – estimare a rezultatelor pe

Evaluarea cumulativă (sumativă) se realizează prin verificări parţiale ale unei unităţi de învăţare (teme plastice), prin itemi de evaluare elaboraţi în concordanţă cu conţinuturile teoretice şi prin lucrări cu subiecte diferite care constituie pretexte pentru realizarea unei teme plastice.

Evaluarea lucrărilor se realizează de asemenea prin criterii de evaluare stabilite de învăţător în funcţie de nivelul de vârstă al şcolarilor (cls. I-IV).

Când evaluarea sumativă este o estimare globală, a unei perioade mai lungi (sfârşit de semestru sau de an) se poate face prin realizarea de către elevi a unei compoziţii cu o temă plastică mai complexă propusă de învăţător, iar subiectul şi tehnica vor fi alese de şcolari.

Acest tip de evaluare nu poate oferi învăţătorului informaţii complete cu privire la modul în care şcolarii şi-au însuşit atât noţiunile despre celelalte teme plastice cât şi deprinderea de a utiliza alte elemente ale limbajului plastic sau alte tehnici de lucru.

Evaluarea sumativă, practica, poate scoate în evidenţă reale înclinaţii spre artă plastică ale elevilor.

Este indicat să se determine atât simţul pentru culoare şi armonie, capacitatea de a reda forme plastice expresive, sugestive, cat şi cantitatea de informaţii din sfera conţinuturilor teoretice, specifice domeniului plastic.

6.5. Evaluarea continuă (formativă)

Evaluarea continuă (formativă) presupune verificarea rezultatelor pe conţinuturi sau teme simple şi permite identificarea unor neînţelegeri ivite în rezolvarea unor probleme plastice. Îndrumarea şi evaluarea individuală a tuturor şcolarilor poate să-l permită învăţătorului să înlăture situaţiile de eşec sau blocaj în creaţie.

Rolul evaluării formative este de a motiva şcolarul în exprimarea plastică, de a urmări paşii în obţinerea performanţei şi de a stabili obiective concrete operaţionale de către învăţător în vederea dezvoltării imaginaţiei creatoare şi a capacităţii de a analiza şi autoanaliza o lucrare.

Evaluarea continua se realizeaza pe secvente mici pe tot parcursul anului

Pentru a înţelege mai bine rolul şi funcţiile evaluării în cadrul activităţii plastice, trebuie să subliniem laturile specifice acestei activităţi şi anume:

- latura teoretică care vizează conţinuturile prevăzute de programele şcolare prin intermediul cărora preşcolarul şi şcolarul îşi însuşeşte unele noţiuni din domeniul artistic-plastic legate de terminologie, de înţelegerea unor efecte cromatice şi de posibilităţile de organizare a suprafeţei de lucru.
- latura practică propriu-zisă presupune exprimarea cu ajutorul elementelor de limbaj plastic în lucrări pe teme plastice şi subiecte diferite.

Evaluarea formativa permite cunoaşterea, identificarea punctelor ,,tari" şi a punctelor ,,slabe" pentru fiecare tema plastica sau tehnica sau tehnica de lucru şi adoptarea unor noi strategii în demersul didactic în vederea ameliorării procesului de învăţare.

In activitatea plastica, fiind o activitate cu caracter practic, se poate realiza evaluarea după fiecare tema plastica

Evaluarea continua presupune verificarea tuturor elevilor.

Un învăţământ modern presupune realizarea unei îmbinări între tipurile de evaluare.

Realizarea funcţiilor esenţiale ale evaluării în procesul didactic, oferă datele necesare pentru îmbunătăţirea sistematică a demersului didactic.

Caracteristicile evaluării formative:

- are ca scop să îndrume elevul;
- ajuta elevul să descopere procedurile şi modalităţile care ii permit să progreseze în învăţare;
- ajută învăţătorul să aibă informaţii utile în scopul verificării calităţii învăţării de către elevi;
- îl aşează pe elev în centrul activităţii de învăţare

6.6. Test de autoevaluare 1

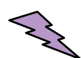
1 şi 2

1. **Enumeraţi tipurile de evaluare**
2. **Definiţi fiecare tip de evaluare**

Răspunsul va fi încadrat in spaţiul rezervat in continuare.

3. Cititi afirmatiile urmatoare si apreciati care este adevarata incercuind litera A. Daca nu este adevarata, incercuiti litera B.

A. B. – Evaluarea initiala stabileste nivelul de pregatire al elevilor la inceputul anului.
A. B. – Evaluarea initiala stabileste nivelul de pregatire al elevilor la inceputul semestrului.
A. B. – Evaluarea formativa se realizeaza la sfarsitul unei unitati de invatare
A. B. – Evaluarea formativă se realizează pe secvenţe mici (teme plastice)
A. B. – Evaluarea sumativă este o estimare a rezultatelor unei unităţi de învăţare.

Verificaţi-vă, consultând răspunsurile de la pag. 88-90

6.7. Criterii şi itemi de evaluare

Itemul se proiecteaza in concordanta cu caracteristicil e disciplinei,

Caracterul practic al activităţilor de educaţie plastică, impune învăţătorului să pună accent în evaluare pe rezultatul practic al activităţii.

Caracteristicile desenului infantil, spontaneitatea, imaginaţia, creativitatea, expresivitatea specifică a formelor obţinute sunt criterii de bază în aprecierea lucrărilor realizate.

Activitatea de creaţie plastică trebuie privită ca o activitate complementară celorlalte activităţi de învăţare în care se urmăreşte atât dezvoltarea capacităţilor intelectuale cât şi capacitatea de a aplica cunoştinţele însuşite.

În scopul emiterii unei judecăţi obiective asupra rezultatelor obţinute şi adoptării unei decizii juste axată pe concluziile desprinse din interpretarea şi aprecierea rezultatelor, evaluarea trebuie să aibă la bază criterii specifice fiecărei discipline de studiu.

Descriptorii de performanţă sunt acele criterii unitare, elaborate la nivel naţional care pot asigura celor interesaţi, informaţii relevante despre nivelul de pregătire al elevilor din ciclul primar.

Alături de criteriile unitare numite descriptori de performanţă, în activitatea plastică, învăţătorul apreciază performanţele individuale şi prin criterii de evaluare specifice creaţiei plastice. Aceste criterii sunt elaborate de învăţător şi urmăresc măsurarea obiectivelor operaţionale propuse a se realiza în spaţiul unei lecţii.

Criteriile de evaluare se referă la : realizarea temei plastice şi a subiectului, diversitatea şi expresivitatea elementelor de limbaj plastic, semnificaţia culorilor sau a gamei cromatice, organizarea unitară şi echilibrată a spaţiului plastic, creativitate-originalitate, finalizarea lucrărilor (aprecieri cantitative) etc.

Criteriile de evaluare se propun în funcţie de tema plastică şi de particularităţile de vârstă şi individuale ale elevilor.

Acestea sunt cuprinse în itemi de evaluare diferiţi şi ajuta la realizarea acelui dialog prin care se analizează lucrările, intr-un cadru emoţional, creat de învăţător cu scopul de a sensibiliza şi a descifra mesajele lucrărilor.

Itemii de evaluare cuprind criteriile propuse de învăţător în scopul unei analize a lucrărilor realizate de elevi.

Itemii de evaluare trebuie să fie elaboraţi intr-o terminologie adecvata artei plastice şi în concordanta cu particularităţile de vârstă.

Principalele tipuri de itemi:

- itemi obiectivi – itemi cu alegere dublă, multiplă sau de tip pereche etc.
- itemi semiobiectivi – itemi cu răspuns scurt, de completare şi întrebări etc.
- itemi subiectivi – itemi cu răspuns deschis, analiza de imagine etc.

Caracterul practic al educaţiei plastice nu permite utilizarea multor tipuri de itemi în evaluarea elevilor. Rezultatul învăţării este de fapt lucrarea realizată care, pentru a fi evaluată, trebuie analizată după criteriile propuse.

La clasele I – IV itemii elaboraţi se adresează elevilor oral şi foarte rar în scris (clasa a IV a)

La clasele I şi a II a principalul criteriu de evaluare va fi aspectul cantitativ, Se vor evita reproşurile şi aprecierile descurajatoare. Atmosfera lecţiei va fi de încurajare şi cooperare pentru ca elevul să-şi pună în valoare potenţialul lui imaginativ – creativ.

La clasele a III a şi a IV a se trece treptat la aprecierea calitativa în funcţie de criteriile propuse de învăţătoare şi cunoscute de elevi.

Exemple de itemi utilizaţi in evaluarea elevilor la lecţiile de educaţie

Câteva exemple de itemi ce se pot utiliza în activitatea de educaţie plastică:

● Itemi semiobiectivi cu răspuns scurt

Care sunt culorile calde?

Culorile calde sunt:

…………………………………………………………

sau:

Ce se obţine din amestecul unei culori cu alb?

Rezultatul combinării dintre o culoare şi alb se numeşte…………….

● Itemi obiectivi cu alegere duală (adevărat – fals, da – nu, corect – greşit etc.)

Citeşte cu atenţie afirmaţiile următoare. în cazul în care apreciezi ca afirmaţia este adevărată, încercuieşte litera A. în cazul în care apreciezi că afirmaţia nu este adevărată, încercuieşte litera B.

A. B. Nuanţele se obţin din amestecul unei culori cu alb sau negru.

A. B. Nuanţele se obţin din amestecul a două culori semene.

A. B. Compoziţia închisă are un singur centru de interes.

A. B. Compoziţia deschisă are mai multe centre de interes.

● Itemi obiectivi cu răspuns pereche (solicită din partea elevilor stabilirea unor corespondenţe între conţinuturile a două coloane)

Înscrieţi în spaţiul din stânga numerelor de ordine din prima coloană, litera corespunzătoare grupei de culori.

- 1. Culori primare	A. albastru, verde, violet
- 2. Culori binare	B. roşu, galben, albastru
- 3. Culori calde	C. roşu, galben, oranj
- 4. Culori reci	D. oranj, verde, violet

● Itemi obiectivi cu alegere multiplă (alegerea unui răspuns din mai multe alternative oferite)

Care din grupele de culori de mai jos este grupa culorilor complementare? (încercuiţi litera corespunzătoare variantei corecte)

A. roşu – galben

B. roşu – albastru

C. roşu – verde

● <u>Itemi subiectivi</u>

Analizează această lucrare plastică (lucrare realizată de elevi) după următoarele criterii:

- realizarea temei plastice şi a subiectului;
- utilizarea elementelor de limbaj
- semnificaţia şi armonia culorilor;
- tipul de compoziţie plastică
- mesajul lucrării etc.

Lucrare realizata de elev

Creativitatea didactica, flexibilitatea, prezenta de spirit, empatia, tactul pedagogic sunt caracteristici ce conturează profilul unui educator de arta care este conştient ca printr-o evaluare obiectiva a realizărilor plastice va dezvolta la elevi gândirea creatoare, precum şi capacitatea de evaluare sau de autoevaluare.

6.8. Lucrarea de verificare nr. 3

1. **Elaborati itemi semiobiectivi cu raspuns scurt pentru temele plastice ,,culori calde”, ,,culori reci”, la clasa a IV- a..**3 p.
2. **Elaborati itemi obiectivi cu alegere multipla pentru tema plastica ,,culori binare” la clasa a IV-a.........**2 p.
3. **Analizati in maxim 100 cuvinte, sub forma de eseu, una din lucrarile plastice de mai jos, dupa urmatoarele criterii:**
   - tema plastica si subiectul…........................0,5 p.
   - tipul compozitiei…......................................0,5 p.
   - schema de organizare compozitionala..…0,5 p.
   - elemente de limbaj plastic utilizate…........0,5 p.
   - expresivitati si semnificatii cromatice…….0,5 p.
   - pata de culoare…......................................0,5 p.
   - tehnica utilizată...0,5 p.
   - mesajul compoziţiei plastice…....................0,5 p.

Se acorda 1 p. din oficiu.

TOTAL : 10 p.

Precizări privind redactarea:

Itemii elaborati să fie pe intelesul elevilor de clasa a IV - a.

Urmareste informatiile cuprinse in capitolele ,,Culoarea” si ,,Compozitia”

Analiza imaginii să fie detaliata si elaborata intr-o terminologie adecvata domeniului plastic.

Criterii de evaluare

1. Elaborarea corectă a itemilor de evaluare…....................................1,5x3=4,5 p.
2. Identificarea temei plastice şi a subiectului…...................................1 p.
3. Precizarea tipului compoziţiei plastice…..1 p.
4. Explicarea semnificaţiei culorii…...1 p.
5. Desprinderea mesajului artistic…...1 p.
6. Claritatea şi corectitudinea exprimării…..1,5 p.

Lucrare realizata de elev

Lucrare realizata de elev

Bibliografie

Cerghit I. (coordonator), ,,Perfecţionarea lecţiei în şcoală” E.D.P. Bucureşti, 1983, p.7-29.

Cerghit I, Radu I.T, Vlasceanu L, ,,Didactica”, E.D.P., p.7-29

Cristea S, ,,Dicţionar de termini pedagogici”, E.D.P. Bucureşti, 1998

Ionescu M, Strategii de predare şi învăţare Ed. Ştiinţifică, Bucureşti, 1992; p.10-30

Radu I.T. ,,Evaluarea în procesul didactic”, E.D.P. Bucureşti, 2000, p.16-22

Stoica A. (coordonator) ,,Evaluarea în învăţământul primar” Bucureşti, 1998, p.7-25

Stoica A. (coordonator) ,,Ghid de evaluare pentru învăţământul primar” Bucureşti, 1998, p.16-34

NOTA

Lucrările recomandate vor fi parcurse în mod selective cu accent pe conţinuturile cuprinse în acest capitol.

Unitatea de învăţare nr. 7

DOCUMENTE CURRICULARE

Cuprins

7.1. Obiectivele unităţii de învăţare

La sfarsitul unitatii de invatare studentii vor fi capabili :

- **să identifice documentele curriculare ;**
- **sa realizeze o planificare calendaristica ;**
- **sa proiecteze o unitate de invatare ;**
- **sa elaboreze obiective operationale pentru o anumita tema plastica cu un subiect adecvat ;**
- **să realizeze strategia pentru o secvenţă didactică ;**
- **sa elabereze proiectul didactic pentru o lectie de educatie plastica ;**

„Complexitatea deosebită a procesului de instrucţie şi educaţie presupune o temeinica organizare a lecţiei. În ansamblul activităţilor menite să asigure creşterea eficienţei procesului de instrucţie şi educaţie, pregătirea şi proiectarea desfăşurării lecţiei este o condiţie necesară” (Ghid metodologic pentru aplicarea programelor şcolare, MEN/CNC, Bucureşti, 2000)

7.2. Programele şcolare

Programele şcolare – instrumente obligatorii

Curriculumul naţional are ca elemente centrale programele şcolare şi activitatea de proiectare cu toate componentele ei.

Programele şcolare au în atenţie ideea de programare a traseului elevului propus la nivel naţional. Sunt centrate pe obiective şi au în vedere rolul reglator al achiziţiilor elevilor în plan formativ.

Programele şcolare la educaţie plastică pentru clasele I - IV propun:

- obiective cu un grad ridicat de generalitate şi sunt denumite obiective cadru ;
- obiective de referinţă, specifică rezultatele aşteptate ale învăţării şi urmăresc progresul elevilor la sfârşitul fiecărui an de studiu ;
- activităţi de învăţare propuse ca exemple de modalităţi de organizare a lecţiei de educaţie plastică ;
- conţinuturile sau mijloacele prin care se urmăreşte atingerea obiectivelor cadru şi de referinţă propuse ;

Conceptual, programele şcolare actuale pun accent pe o gândire specifica fiecărui obiect de studiu, pe caracterul formativ al învăţării prin învăţarea centrată pe elev.

La educaţie plastică programele şcolare urmăresc dezvoltarea capacităţii de exprimare plastica utilizând materialele şi instrumentele specifice, dezvoltarea sensibilităţii şi imaginaţiei creatoare, cunoaşterea şi utilizarea elementelor de limbaj plastic, formarea unor judecăţi de valoare artistică, etc.

7.3. Planificarea calendaristică

Planificarea calendaristică instrument elaborat de învăţător ce are la bază programa

Planificarea calendaristică este un document elaborat de învăţător în care se urmăreşte: concordanţa dintre obiectivele de referinţă şi conţinuturile propuse, structura unităţilor de învăţare, succesiunea logica a temelor plastice şi alocarea timpului necesar pentru fiecare unitate de învăţare.

Structura planificării calendaristice:

Unităţi de învăţare (teme plastice)	Obiective de referinţă	Conţinuturi	Nr. de ore	Săptămâna (data)	Obs.

Planificarea calendaristică anuală trebuie să acopere integral programa şcolară.

Unităţile de învăţare sunt teme plastice stabilite de învăţător, raportate la particularităţile de vârstă, la obiectivele de referinţă şi la conţinuturile din programă.

Obiectivele de referinţă sunt cele prevăzute de programă şi se notează cu numerele corespunzătoare programei (1.1. ; 1.2. etc.)

Conţinuturile sunt selectate din cele propuse de programă racordate la unitatea de învăţare (tema plastică).

Exemplu :

Unitatea de învăţare : „ Amestecuri fizice dintre culori şi nonculori”.

Conţinuturi: nuanţe calde, nuanţe reci, tonuri calde, tonuri reci, tonuri închise, tonuri deschise.

Numărul de ore alocate se stabileşte de către învăţător în funcţie de mai mulţi factori: experienţa învăţătorului, nivelul de achiziţii ale elevilor, materialele de lucru ale elevilor, materialul demonstrativ, atracţia elevilor faţă de o temă plastică sau o tehnică de lucru etc.

Planificarea calendaristică la educaţie plastică are valoare orientativă, în ceea ce priveşte numărul de ore şi ordinea conţinuturilor.

În elaborarea planificărilor calendaristice este necesară stabilirea succesiunii conţinuturilor şi corelarea fiecărui conţinut cu obiectivele de referinţă vizate de programele şcolare.

Exemple de planificări calendaristice:

Clasa a-II-a:

Nr. Crt.	Unităţi de învăţare	Obiective de referinţă	Conţinuturi	Nr. ore	Săptă mâna (data)	Obs
	.... Amestecuri dintre culori şi nonculori	2.2 2.3 2.4	.... Nuanţe de culori calde Nuanţe de culori reci Tonuri calde, Tonuri reci	6	7 -12	

Clasa a-III-a:

Nr. Crt.	Unităţi de învăţare	Obiective de referinţă	Conţinuturi	Nr. ore	Săptă mâna (data)	Obs
	.... Pata picturala	3.1	.... Pata picturală obţinută prin nuanţare Pata picturală obţinută prin fuzionare Pata picturală obţinută prin metoda „ton in ton”	5	21-26	

Clasa a-IV-a:

Nr. Crt.	Unităţi de învăţare	Obiective de referinţă	Conţinuturi	Nr. ore	Săptă mâna (data)	Obs
	.... Punctul plastic	3.1 3.2	.... Punctul cu rol de construcţie Punctul cu rol decorativ	6	11-16	

7.4. Proiectarea unităţilor de învăţare

Unitatea de invatare – structura didactica deschisa

Învăţătorul îşi proiectează unităţile de învăţare (temele plastice) pe parcursul unui an şcolar într-o succesiune logică cu următoarea structură:

Conţinuturi	Ob. de referinţă	Activităţi de învăţare	Resurse	Evaluare

Conţinuturile se pot detalia pentru a parcurge o temă plastică în etape de la simplu la complex. Conţinuturile sunt tot teme plastice de o întindere mai mică, ce ajută la rezolvarea unei probleme plastice cu un caracter mai general.

Obiectivele de referinţă se marchează cu numere ce corespund obiectivelor de referinţă din programa şcolară.

Activităţile de învăţare pot fi cele din programa şcolară, completate, modificate sau înlocuite cu altele în funcţie de priceperea elevilor clasei şi de creativitatea învăţătoarei.

Resursele se referă la: forma de organizare a activităţii, materialele utilizate, timpul alocat, locul unde se desfăşoară activitatea plastică (clasă, atelier, în aer liber muzeu etc.)

Evaluarea se referă la instrumentele de evaluare specifice educaţiei plastice (în general, se evaluează prin probe practice).

La finalul fiecărei unităţi de învăţare se realizează o evaluare sumativă (probă de evaluare) printr-o compoziţie plastică cu conţinuturi cuprinse în acea unitate.

De asemenea se au în vedere şi descriptori de performanţă pentru cele trei calificative: suficient, bine şi foarte bine.

În concluzie trebuie precizat că elementul de bază de la care se porneşte în realizarea demersului didactic este programa şcolară care stabileşte obiectivele cadru şi de referinţă. Mijloacele prin care se urmăreşte atingerea acestora se proiectează de către învăţător în funcţie de personalitatea lui didactică, de nivelul clasei, de zona geografică (tradiţii în arta plastică sau arta populară) etc.

Planificarea unităţilor de învăţare - exemple:

- **Unitatea de învăţare: Forma plastică**

Număr de ore – 5
Clasa I

Conţinuturi	Obiective de referinţă	Activităţi de învăţare	Resurse	Evaluare
Forme spontane	3.1.	Exerciţii de obţinere a formelor spontane prin tehnici de lucru diferite: fuzionare, monotipie, stropire, dirijarea culorii, etc.	Culori de apa Pensule Coli de hârtie Alte suporturi de lucru, planşe demonstrative,	Proba practică

Probe de evaluare

1. Obţineţi forme spontane prin tehnica fuzionării şi cu ajutorul lor organizaţi o compoziţie plastică.
2. Obţineţi forme spontane prin tehnica suprapunerii culorilor şi prelucraţi forma spontană obţinută

Descriptori de performanta

Suficient	Bine	Foarte Bine
• Obţine forme spontane cu o gama redusă de culori, dirijat de învăţător	• Obţine forme spontane cu o gamă bogată de culori şi organizează o compoziţie simplă fără ajutorul învăţătorului	• Obţine forme spontane sugestive şi organizează o compoziţie plastică, unitară şi expresivă

- **Unitatea de învăţare: Punctul plastic**

Număr de ore – 4
Casa a-IV-a

Conţinuturi	Obiective de referinţă	Activităţi de învăţare	Resurse	Evaluare
Punctul cu rol de construcţie Punctul cu rol decorativ	3.1. 4.1.	Exerciţii de observare a punctului în natura pe imagini de arta şi planşe didactice Exerciţii de obţinere a punctelor de diferite forme mărimi şi culori Realizarea unor compoziţii figurative şi non figurative în care punctul să aibă rol de construcţie sau decorativ	Culori de apa Pensule Coli de hârtie Tuşuri Carioca Pix	Proba practica Proba practica

Probe de evaluare

1. Realizaţi o compoziţie plastică cu subiectul „Peisaj” în care punctul plastic să aibă rol de construcţie.
2. Realizaţi o compoziţie decorativă în care punctul să aibă rol de ornamentare

Descriptori de performanta

Suficient	Bine	Foarte Bine
• Utilizează punctul cu rol constructiv şi decorativ în mod mecanic, fără a obţine expresivităţi plastice	• Utilizează punctul cu rol constructiv şi decorativ intr-o gama simpla de culori	• Utilizează cu uşurinţă punctul cu rol constructiv şi decorativ obţinând expresivităţi şi semnificaţii plastice

7.5. Test de autoevaluare 1

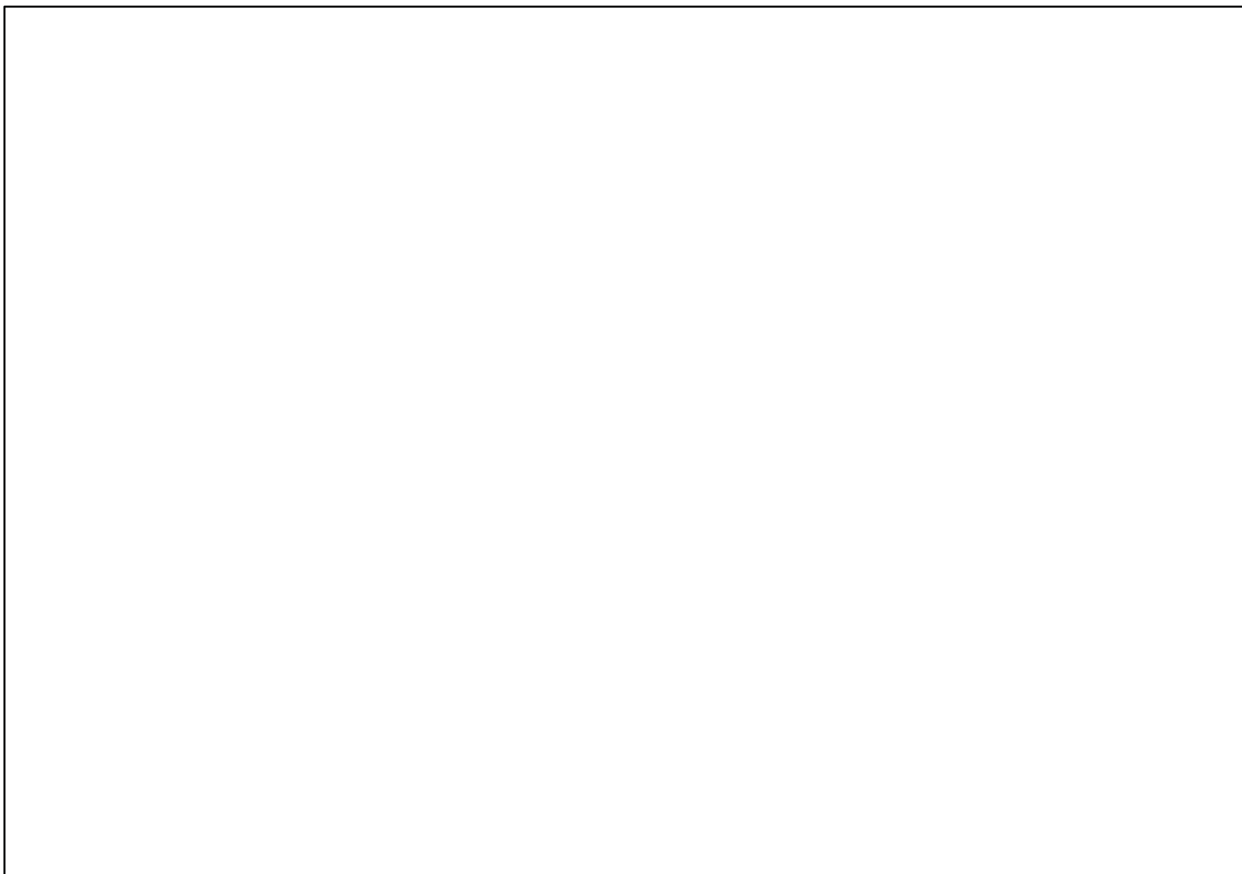
Realizaţi proiectarea unităţii de învăţare : Linia ca element de limbaj pl

În proiectare veţi avea in vedere următoarele :
Stabilirea temelor plastice corespunzatoare acestei unitati de invatare ;
Propunerea unor activitati de invatare ;
Probe de evaluare ;
Descriptori de performanta.

Răspunsurile vor fi încadrate in cele două spaţii rezervate in continuare.

1 Pentru realizarea acestui test consultaţi modelul prezentat în capitolul 6.

2

7.6. Proiectul de lecţie

Varietatea şi multitudinea proceselor şi acţiunilor cuprinse în activitatea de instruire şi educare, fac necesară pregătirea şi proiectarea desfăşurării lecţiilor de creaţie plastică.

Prefigurarea cât mai amănunţită a demersului ce urmează să se desfăşoare în cadrul lecţiei de către învăţătorii debutanţi şi sub formă sintetică de către învăţătorii cu experienţă, presupune stabilirea scopurilor, obiectivelor concrete operaţionale, metodelor şi mijloacelor adecvate precum şi structura secvenţială a lecţiei.

Anticiparea demersului lecţiei presupune asigurarea succesului şi ameliorarea raportului dintre certitudine şi aleatoriu.

Exemplu:

Structura proiectului de lecţie

Obiectul
Tema plastica
Subiectul
Tipul lecţiei
Scopuri
Obiective operaţionale
Metode didactice – Tipuri de interacţiune
Mijloace de învăţământ
Bibliografie

OB. OP.	Secvenţe didactice şi conţinut esenţializat	Activitatea de predare – învăţare (Metode didactice, conţinuturi detaliate, evaluare)

Tema plastică este cea propusă în planificarea calendaristică şi respectiv în proiectarea unităţilor de învăţare.

Subiectul este pretextul prin care se realizează tema plastică şi poate fi propus de învăţător sau elevi.

Scopurile se elaborează pe baza obiectivelor cadru, obiectivelor de referinţă şi tipului de lecţie. Ele au un caracter mai general, mai cuprinzător şi vizează latura informativă, formativa şi educativa a demersului didactic.

Obiectivele operaţionale au un caracter concret, măsurabil şi dirijează îndeaproape „paşii" instruirii. Ele urmăresc performanţele comportamentale în plan cognitiv, afectiv şi psihomotor realizate în spaţiul unei lecţii.

La educaţie plastică, obiectivele operaţionale vizează atât aspectul însuşirii teoretice a unor noţiuni, informaţii (să denumească, să recunoască, să observe, să descrie etc.) indicate de programa şcolară, cât şi aspectul practic de formare a unor priceperi şi deprinderi specifice activităţii de creaţie plastică (să utilizeze, să combine, să armonizeze, să obţină, să structureze etc.)

Activitatea de predare-învăţare presupune şi stabilirea tipurilor de învăţare, a tipurilor de interacţiune (expozitiv, dialogat sau bazat pe activitatea practică a elevilor) şi a mijloacelor de învăţământ ce vor fi utilizate.

Secvenţele sunt etapele cuprinse în desfăşurarea lecţiei, sunt alese în funcţie de tipul lecţiei şi au rolul de a ordona strategia didactică.

Secvenţe didactice:

- Moment organizatoric
- Captarea atenţiei
- Reactualizarea cunoştinţelor anterioare
- Anunţarea temei plastice şi a subiectului (la clasele I-II se anunţă numai subiectul, iar tema plastică se dă sub formă de sarcină de lucru)
- Dirijarea învăţării şi stimularea imaginaţiei
- Obţinerea performanţei (activitatea practică)
- Evaluarea (analiza lucrărilor după criterii de evaluare).

Anticiparea demersului unei lecţii prin proiectul didactic presupune cunoaşterea conţinuturilor şi metodica disciplinei.

Proiectul didactic nu trebuie să constituie un şablon în desfăşurarea lecţiei.

Adaptarea optimă la situaţii noi prin restructurarea sau recombinarea conţinuturilor şi metodelor, demonstrează capacitatea învăţătorului de a opera prompt, adecvat şi eficient, adică flexibilitatea şi creativitatea didactică.

Optimizarea demersului didactic este o cerinţă a unui învăţământ modern şi presupune crearea de condiţii adecvate unei situaţii specifice domeniului plastic prin care să se asigure eficienţă şi atitudine creatoare.

În spaţiul de mai jos se va exemplifica cu un proiect de lactie.

Proiect de lecţie

Clasa a-II-a
Obiectul Educaţie Plastică
Tema plastica: Linia ca element de limbaj plastic
Subiectul: Copac desfrunzit
Tipul: Formare de priceperi şi deprinderi
Scopul:

- Formarea priceperilor şi deprinderilor de a utiliza elementele limbajului plastic intr-o compoziţie;
- Dezvoltarea capacităţii de a analiza o imagine artistica utilizând o terminologie adecvata;
- Educarea voinţei, a spiritului de ordine şi disciplina;

Obiective operaţionale
Pe parcursul şi la sfârşitul lecţiei, elevii vor vii capabili:

- O1. – să recunoască diferite tipuri de linii în natură şi în imagini de artă;
- O2 – să utilizeze diferite tipuri de linii pentru a reda copacul desfrunzit;
- O3 – să realizeze armonia cromatică cu ajutorul culorilor semnificative pentru acest subiect;
- O4 – să organizeze spaţiul dat într-o compoziţie plastică, unitară şi echilibrată;
- O5 – să evalueze şi să autoevalueze lucrările pe baza criteriilor de evaluare;

Metode şi procedee: conversaţia, explicaţia, exerciţiul, demonstraţia, etc.
Material didactic: planşe didactice, materiale din natură, albume de artă, etc.
Bibliografie:
Album metodic, Ed. Arta Gafica, 1987;
Constantin P., Să vorbim despre culori, Ed. Ion Cranga, 19986;
Manolecu M., Evaluarea clară, Bucureşti, 2002

OB. OP.	Secvenţe didactice şi conţinut esenţializat	Activitatea de predare – învăţare (Metode didactice, conţinuturi detaliate, evaluare)
	Moment organizatoric	Metode didactice: conversaţia, explicaţia Pregătirea celor necesare desfăşurării lecţiei
O3	Captarea atenţiei	Metode didactice: conversaţia, explicaţia Descrierea copacilor în diferite anotimpuri
O1, O3	Reactualizarea cunoştinţelor	Metode didactice: conversaţia, explicaţia, demonstraţia Diferite feluri de linii: verticale, orizontale, oblice, groase, subţiri, curbe frânte; Se demonstrează la tabla aceste tipuri de linii Se recunosc diferite linii în spaţiul clasei Evaluare: frontala
	Anunţarea temei plastice şi a subiectului	Tema plastica: linia ca element de limbaj plastic Subiectul: pom desfrunzit
O1, O4	Dirijarea învăţării şi stimularea imaginaţiei	Metode didactice: demonstraţia, conversaţia, explicaţia, descrierea Mulţi pictori au folosit în creaţia lor ca element principal de limbaj linia în diferite poziţii, de diferite grosimi şi culori pentru a reda forme plastice Rolul liniilor: • De construcţie (conturează, acoperă suprafeţele) • De expresie (sugerează, exprimă) • Decorativ (ornamentează, înfrumuseţează) Cu ajutorul diferitelor linii veţi reda forma cat mai expresiva a unui copac desfrunzit aflat în una din ipostazele: copac bătut de vânt sau liniştit, tânăr sau bătrân; Veţi alege culori semnificative acestui subiect Paralele cu explicaţia şi descrierea se vor face demonstraţii la tabla şi se vor prezenta planşe demonstrative sau lucrări de arta Evaluare: frontala
	Obţinerea performanţei	

O2 O1, O4, O5	 Evaluarea Criterii de evaluare: - realizarea temei plastice şi a subiectului; - diversitatea şi expresivitatea liniilor; - semnificaţia culorilor; - mesajul lucrării; - finalizarea lucrării Încheierea activităţii	Metode didactice: exerciţiul, demonstraţia, explicaţia În timp ce elevii pictează, învăţătorul va îndruma individual fiecare elev, îl va evalua sau îi va demonstra problema neînţeleasă Evaluare: individuala Metode didactice: conversaţia, explicaţia, analiza; Se realizează o expoziţie cu lucrările elevilor care se vor evalua după criteriile stabilite Itemii de evaluare se vor elabora cu ajutorul criteriilor de evaluare Câteva exemple: Ce temă plastică aţi realizat? Denumiţi tipurile de linii utilizate în aceasta lucrare Ce semnifică gama de culori utilizată în această lucrare Evaluare: frontala şi individuala Scurta apreciere asupra desfăşurării lecţiei şi comportamentului elevilor.

7.7. Lucrarea de verificare nr. 4

Elaborati un proiect de lectie pentru clasa I cu tema plastica "Punctul plastic" si un subiect adecvat.

Scopuri…..1 p.
Obiective operationale…...2 p.
Structura demersului didactic…..1 p.
Continuturi adecvate varstei…..2 p.
Criterii de evaluare…..1 p.
Ilustrarea temei plastice…..2 p.
Se acorda 1 p. din oficiu.

TOTAL : 10 p.

Urmariti modelul de proiect didactic din capitolul 6 (6.6).
Ilustratiile din lucrare va pot ajuta in realizarea planselor anexe.
Proiectul didactic va fi personalizat prin modul in care se va ilustra. Se va detalia fiecare secventa didactica

Criterii de evaluare

1. corectitudinea structurii proiectului didactic…...............................2 p.
2. elaborarea corectă a scopurilor şi obiectivelor operaţionale…....................3 p.
3. adecvarea conţinuturilor învăţării şi a secvenţelor demersului didactic la particularităţile de vârstă şi la tema plastică…...........2 p.
4. stabilirea criteriilor de evaluare…..1 p.
5. ilustrarea proiectului didactic…..1 p.

Bibliografie

Ghid metodologic pentru aplicarea programelor şcolare, MEC/CNC, Bucureşti, 2002

Barzea C. – Reforma învăţământului, Bucureşti, 1993, p.16-27

Cerghit I., Radu I.T., Vlasceanu L. – Didactica, EDP, Bucureşti, 1995, p.12-31

Ionescu M – Strategii de predare-învăţare, Ed. Ştiinţifică, Bucureşti, 1992, p.13-25

Neacşu I. – „Instruire şi învăţare" Ed. Ştiinţifică, Bucureşti, 1990, p.27-43

8 Răspunsuri la testele de autoevaluare

Bine aţi venit în lumea artei plastice!
Vă puteţi considera cunoscător al "gramaticii" elementelor de limbaj plastic daca răspunsurile au fost următoarele:

1. Unitatea de învăţare nr. 1: Elemente de limbaj plastic
Test de autoevaluare 1:
- punctul plastic se poate obţine:
    - prin atingerea suprafeţei cu diferite instrumente de lucru;
    - prin stropire;
    - prin construcţia unor forme geometrice de dimensiuni mici;
    - prin construcţia unor forme de dimensiuni mici inspirate din natura (flori, copaci, case etc.);
- rolul punctului plastic:
    - de construcţie;
    - de expresie;
    - decorativ
- posibilităţi de obţinere a unor efecte plastice:
    - mărimi diferite;
    - culori calde şi reci;
    - culori închise şi deschise.

Test de autoevaluare 2 (sugestii):
- linii oblice de diferite grosimi şi lungimi;
- linii orizontale de diferite grosimi în partea de jos şi linii oblice întrerupte în partea de sus ;
- linii orizontale şi verticale la distante diferite şi de grosimi diferite;
- linii ondulate în partea de jos şi linii verticale întrerupte în partea de sus;
- linii ondulate de grosimi diferite pe toată suprafaţa;
- linie în duct continuu.

Test de autoevaluare 3
- forma naturală este forma întâlnită în natură;
- forma plastică este obţinută în procesul creaţiei prin diferite procedee şi tehnici de lucru;
- forma spontană se obţine accidental sau dirijat., prin fuzionare, stropire, monotipie, dirijarea culorii etc.
- forma elaborată se obţine în actul creaţiei din imaginaţie, din memorie sau după model.

2. Unitatea de învăţare nr. 2: Culoarea
Test de autoevaluare 1:
- culori binare
Subiecte: - Fructe, Flori de primăvară, Pădurea etc.
- culori calde
Subiecte: - Razele soarelui, Floarea-soarelui, Portret de copil vesel etc.
- culori reci
Subiecte: - Marea, Ploaia, Peisaj de iarna etc.
- culori complementare
Subiecte: - Apus de soare, Flori etc.
- contrast cald- rece
Subiecte: - Baloane colorate, Fructe etc.

Test de autoevaluare 2:
1. A, C
2. B.1 , A.2, D.3, C.4
3. gri neutru
4. scara valorica a culorilor neutre

Test de autoevaluare 3:

A 1. se taie forme de hârtie (triunghi, pătrat etc.) colorate în roşu, galben, oranj, verde, albastru şi se lipesc în spaţiul 1 pentru a obţine un proiect de vitraliu;
2. se procedează ca mai sus, dar se utilizează numai culorile roşu, galben, albastru;
3. se decupează forme geometrice de mărimi diferite în tonuri deschise(care se vor lipi în partea de sus a suprafeţei) şi închise (care se vor lipi în partea de jos);
4. se lipesc pe toată suprafaţa forme neregulate obţinute prin ruperea hârtiei colorate în tonuri de albastru, iar deasupra se suprapun forme rotunde de culoare oranj.

B Eseul va urmării schema propusă şi va avea un caracter personal prin interpretarea imaginii artistice

3. Unitatea de învăţare nr. 3: Compoziţia

Test de autoevaluare 1:
1. compoziţia închisă se organizează cu un singur centru de interes, după scheme în formă de pătrat, cerc, triunghi;
- compoziţia deschisă se organizează cu mai multe centre de interes;
2. stilizarea este un procedeu prin care se transforma forma din natura intr-o forma plastica simpla, care păstrează caracteristicile iniţiale;
3. repetiţia, alternanţa, simetria, gradaţia etc.
4. friza- ordonarea motivelor decorative în banda
   chenar- decorarea printr-o banda organizata pe marginea suprafeţei;
   joc de fond- aşezarea elementelor decorative pe toata suprafaţa de lucru, în reţea.

4. Unitatea de învăţare nr. 4: Metode didactice

Test de autoevaluare 1:
1. exerciţiul, exerciţiul- joc, demonstraţia, explicaţia, conversaţia, problematizarea etc.
2. - prin metoda exerciţiului se urmăreşte: - familiarizarea cu instrumentele şi materialele de lucru, combinarea culorilor, obţinerea tonurilor şi nuanţelor, organizarea unei suprafeţe de lucru, prelucrarea formelor spontane

Tema plastica: Obţinerea şi prelucrarea formei spontane

- prin metoda demonstraţiei se urmăreşte: - integrarea şi valorificarea planşelor demonstrative, demonstrarea practică a obţinerii unor expresivităţi, a degradeurilor unei culori, a fuzionării şi fluidizării culorii, a aplicării tehnicilor de lucru etc.

Tema plastică: Tonuri închise şi deschise

Test de autoevaluare 2:

Jocul didactic se va descrie urmărind schema propusă

5. Unitatea de învăţare nr. 5: Creativitatea la preşcolari
Test de autoevaluare 1:

1 - dezvoltarea capacităţii de exprimare cu ajutorul elementelor de limbaj plastic;
- dezvoltarea imaginaţiei reproductive şi a imaginaţiei anticipative;
- recunoaşterea şi denumirea culorilor.

2 - fluiditatea care presupune o mobilitate a gândirii copiilor(începând cu preşcolaritatea) în utilizarea numărului de culori şi de forme plastice(fluiditatea presupune bogăţia, uşurinţa şi rapiditatea asociaţiilor de imagini sau idei , iar pentru a determina aceasta calitate a copilului se cere acestuia să găsească cat mai multe forme şi culori ale unui obiect)
- flexibilitatea se manifesta prin o modalitate spontana de a asocia culori şi forme la tema prezentata de educatoare, presupune modificarea rapida a mersului gândirii, atunci când educatoarea, de exemplu, propune copiilor să găsească şi alte nuanţe prin combinaţii de culori sau să redea şi alte forme(copaci, flori, obiecte).
- originalitatea care presupune noutate, imaginaţie, inventivitate, se manifestă încă de la vârsta preşcolară.

- 3. – imaginaţie voluntara şi involuntara

6. Unitatea de învăţare nr. 6: Evaluarea
Test de autoevaluare 1:

1. iniţială, cumulativă, continuă;
2. - evaluarea iniţială se efectuează la începutul anului şcolar, cu scopul de a stabili nivelul de pregătire al elevilor;
   - evaluarea cumulativa sau sumativă se realizează la sfârşitul unor unităţi de învăţare, prin compoziţii plastice mai complexe
   - evaluarea continua sau formativa se realizează prin teme plastice cu subiecte diferite;
3. A; B; B; A; A.

Bibliografie generală

Curriculum Naţional. Programe şcolare MEN/CNC, Ed. Cicero, Bucureşti1999

Descriptori de performanţă pentru învăţământul primar, SNEE/CNC, Bucureşti, 2000

Ghid de evaluare şi examinare SNEE, Bucuresti,2001

Ghid metodologic, MEC /CNC, Bucureşti, 2001

Achitei Gh. – Frumosul de dincolo de artă, Ed. Meridiane, Bucureşti,1988
Argintescu A.- Expresivitate, valoare şi mesaj plastic, Ed. Meridiane, Bucureşti, 1973
Barzea C. – Reforma învăţământului, Bucureşti, 1993
Cerghit I. – perfecţionarea lecţiei în şcoală, E.D.P, Bucureşti, 1995
Cerghit I., Radu T. – Didactica, EDP, Bucuresti1995
Cerghit I. – Metode de învăţământ, EDP, Bucureşti,1980
Constantin P. – Culoare, artă, ambient, Ed. Meridiane, Bucureşti,1979
Cristea M. – Ghid metodic de educaţie plastică, Ed. Petrion, Bucureşti,1990
Cristea Ioan- Curentele artei moderne, Ed. Alfa, Bucureşti,2001
Demetrescu C. – Culoare, suflet şi retină, Ed. Meridiane, Bucureşti,1965
Itten I. – Arta culorii, Biblioteca Academiei romane
Iucu R. – Instruirea şcolară, Ed. Polirom, Iaşi, 2001
Golu M. – Culoare şi comportament, Craiova 1974
Ionescu M. – Strategii de predare şi învăţare, Ed. Ştiinţifică, Bucureşti1992
Jinga I. – Învăţarea eficientă, Ed. Alidin, Bucureşti 1999
Manolescu M. – Evaluare şcolară, Bucureşti 2002
Miclea M.- Psihologia cognitivă, Iaşi, Polirom, 1998
Mihăilescu D. – Limbajul culorilor şi formelor, Ed. Ştiinţifică, Bucureşti,1980
Neacsu I. – Instruire şi învăţare – Ed. Ştiinţifică, Bucureşti, 1990
Noveanu E. – Probleme de tehnologie didactica, Bucuresti1977
Potolea D. – Structuri, strategii, performanţe în învăţământ, Ed. Academiei, Bucureşti,1981
Pleşu A. – Calatori în lumea formelor, Ed. Meridiane, Bucureşti1977
Preda V. – Abordarea obiective
lor procesului didactic, Cluj Napoca, 1981
Radu I.T. – Evaluare în procesul didactic, EDP, Bucureşti, 2000
Stoica A. – Ghid de evaluare pentru învăţământul primar, Bucureşti1999
Şchiopu U. – Psihologia copilului, EDP., Bucuresti,1983
Tonitza N. – Scrieri despre artă, Ed. Meridiane, Bucureşti 1962
Vaideanu G. – Cultura estetică în şcoală, EDP, Bucureşti 1967
Vlasceanu M. – Psihologia educaţiei, Bucureşti 1993
Zlate M., Popescu Neveanu P., Cretu T. – Psihologie, EDP, Bucureşti 1997

Dicţionare

Dicţionar de artă, Ed. Meridiane, Bucureşti,1995
Dicţionar de artă, Ed. Sigma, Bucureşti1993

NOTA

Lucrările recomandate vor fi parcurse selectiv.